

©UNICEF/HQ00-0983/Achinto

Verslag van de conferentie over geweld tegen kinderen in België en in de wereld

Egmontpaleis, 6 december 2006

Met de steun van:

Wereldwijd zijn 53.000 kinderen (tussen 0 en 17 jaar) het slachtoffer van moord

- Jongens ondergaan vaker fysiek geweld dan meisjes
- Meisjes zijn vaker het slachtoffer van seksueel geweld en verwaarlozing dan jongens
- Kinderen tussen 0 en 4 jaar lopen het meeste risico om het slachtoffer te worden van geweld
- Wereldwijd ondergaan 73 miljoen jongens (7 %) en 150 miljoen meisjes (14 %), jonger dan 18 jaar, seksueel geweld
- Wereldwijd worden elk jaar 275 miljoen kinderen het slachtoffer van huiselijk geweld
- Wereldwijd worden 5,7 miljoen kinderen gedwongen te werken
- Wereldwijd worden 3,8 miljoen kinderen gedwongen tot prostitutie en pornografie
- Wereldwijd ondergingen 130 miljoen vrouwen en meisjes een verminking van hun geslachtsorganen
- Jaarlijks sterven in rijke landen 3.500 kinderen jonger dan 15 jaar tengevolge van mishandeling
- Het sterftecijfer, tengevolge van mishandeling, van kinderen in België is 4 keer zo hoog als dat in Spanje, Italië, Griekenland en Noorwegen
- Tussen 3% en 10% van de Amerikaanse jongeren dragen een wapen op school
- Kinderen die in gevangenschap leven, zijn vaak het slachtoffer van geweld en hun fundamentele rechten worden vaak geschonden
- Kinderen met een handicap lopen het grootste risico op geweld in instellingen
- In 2005, werden 3.559 kinderen opgevangen door de ploegen van de centra SOS Enfants (ONE): Kinderen die risico lopen (33 %) - Seksuele mishandeling (22%) - Fysieke mishandeling (9%) - Ernstige verwaarlozing (8%) - Andere (28 %)
- De 6 Vertrouwenscentra Kindermishandeling noteerden in 2005 in totaal 4.921 meldingen van concrete gevallen van mishandeling of verwaarlozing bij 6.645 minderjarigen
- Mishandelde kinderen komen ongeveer twee keer meer terecht in het bijzonder onderwijs
- Wetenschappelijke studies tonen aan dat kindermishandeling de kans vergroot op crimineel gedrag op latere leeftijd
- Uit studies blijkt dat mishandelde en/of verwaarloosde kinderen een slechtere leesvaardigheid vertonen, een lager IQ hebben, vaker de school verlaten en gemiddeld één jaar minder onderwijs genieten
- Geweld van volwassenen tegen kinderen komt veel meer voor dan geweld gepleegd door jongeren
- Er is te veel aandacht in de media en de politiek voor extreem geweld en te weinig voor dagdagelijks geweld: thuis, op school, in de vrije tijd, in instellingen, in religieuze gemeenschappen, op straat
- Geweld wordt dikwijls ontkend en onvoldoende erkend omdat het cultureel aanvaard is: mediageweld, de ‘pedagogische’ tik, porno op het internet, ziekelijke verwenning, emotionele verwaarlozing
- Internationaal onderzoek toont aan dat in één gezin op tien kinderen worden mishandeld
- Eén kind op vier in het basisonderwijs en één kind op zeven in het secundair onderwijs wordt op school gepest
- Eén familie op vijf wordt geconfronteerd met geweld

INHOUD

Dankwoord	7
Voorwoord	9
Inleiding: Het engagement van België in de voorbereiding en de follow-up van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen <i>De heer Jan Grauls, Voorzitter van het Directiecomité, FOD Buitenlandse Zaken</i>	10
Verwelkoming <i>De heer Marc Van Boven, Voorzitter UNICEF België</i>	12
Voorgeschiedenis van de totstandkoming van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen <i>Mevrouw Véronique Joosten, Vereniging voor de Verenigde Naties</i>	14
Voorstelling van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen <i>Prof. Paulo Sergio Pinheiro, Onafhankelijk expert belast met de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen</i>	16
De studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen: wat moet er nu gebeuren? <i>Dr. Etienne Krug, Directeur van de afdeling voor preventie van letsel en geweld van de Wereldgezondheidsorganisatie en auteur van het wereldwijde rapport over geweld en gezondheid</i>	20
Geweld tegen kinderen met een handicap in Niger. De ervaring van UNICEF in Niger. <i>De heer Jean Lieby, Verantwoordelijke voor het programma ter Bescherming en Bevordering van kinderrechten, UNICEF Niger</i>	22

Institutioneel geweld: de situatie van minderjarige vluchtelingen in België <i>De heer Benoît Van Keirsbilck, DEI Belgique, lid van la Coördination des ONG pour les droits de l'enfant</i>	24
Geweld tegen kinderen in de Franse Gemeenschap: stand van zaken en uitdagingen voor de toekomst <i>De heer Stéphane Durviaux, Raadgever van de Délégué général aux droits de l'enfant</i>	28
Geweld tegen kinderen in de Vlaamse Gemeenschap: stand van zaken en uitdagingen voor de toekomst <i>Mevrouw Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris</i>	32
Het engagement van de NGO's in het voorbereidende proces en de opvolging van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen <i>Mevrouw Nele Willems, Coördinator Kinderrechtencoalitie Vlaanderen</i>	36
Het engagement van de Belgische overheid in het voorbereidende proces en de opvolging van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen <i>De heer Jan Deboutte, Gevolmachtigd Minister, wd. Directeur-generaal van de Politiek, FOD Buitenlandse Zaken</i>	42
Dankwoord en slot <i>Mevrouw Isabelle Marneffe, Directeur Communicatie en Programma's UNICEF België</i>	46
Besluit en uitdagingen voor de toekomst	48
Nuttige links	50

DANKWOORD

UNICEF België wenst alle instellingen en experts te bedanken voor hun deelname aan de Conferentie over het geweld tegen kinderen, die plaatsvond in het Egmontpaleis op 6 december 2006:

de Kinderrechtencommissaris,
de Délégué général aux droits de l'enfant,
de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen,
de Coordination des ONG pour les droits de l'enfant,
de Vereniging voor de Verenigde Naties.

Een hartelijke dank gaat ook uit naar **Prof. Paolo Pinheiro**, de onafhankelijke expert belast met de wereldstudie over geweld tegen kinderen.

We willen ook uitdrukkelijk **Jean Lieby** van UNICEF Niger bedanken, **Dr. Etienne Krug**, Directeur van de afdeling voor preventie van letsel en geweld van de WGO en de **UNICEF-vrijwilligers** die een grote bijdrage geleverd hebben aan de vertaling van dit document.

Deze conferentie is tot stand kunnen komen dankzij de steun van de **FOD Buitenlandse Zaken**, het **Kinderrechtencommissariaat** en de **Franse Gemeenschap**.

VOORWOORD

Geweld tegen kinderen heeft geen aardrijkskundige, raciale, sociale noch culturele grenzen. Het komt voor in het gezin, op school, in zorg- en detentie-instellingen, op de werkvloer en op straat. De plegers van dit geweld kunnen ouders zijn, leerkrachten, opvoeders, de overheid en soms ook andere kinderen. Sommige kinderen zijn bijzonder kwetsbaar door hun geslacht, hun etnische of sociale afkomst, hun handicap of hun sociaal statuut. Geen enkel land, arm of rijk, ontkomt er aan.

De gevolgen van geweld tegen kinderen kunnen dramatisch zijn. In de ergste gevallen, leidt het tot de dood. Maar zelfs als een kind dit geweld overleeft, kan het er pijnlijke fysieke of emotionele gevolgen aan overhouden, soms zijn heel leven lang. Geweld heeft gevolgen op de gezondheid van kinderen, maar ook op hun leervermogen en hun groeiproses.

De strijd tegen geweld tegen kinderen is gelinkt aan de Millenniumdoelstellingen. Lager onderwijs zal een utopie blijven zolang kinderen niet veilig zijn op school. HIV/aids zal niet uitgeroeid zijn zolang alle geweld tegen meisjes niet verbannen wordt. Geweld tegen kinderen staat ook gendergelijkheid in de weg.

De impact van geweld tegen kinderen wordt zeer ruim besproken in de Studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen (2006). Deze studie formuleert eveneens antwoorden om dit geweld een halt toe te roepen. De Staten hebben de eerste verantwoordelijkheid in de strijd om geweld tegen kinderen te voorkomen en te stoppen.

In alle sectoren – van gezondheid tot onderwijs en justitie - moeten er inspanningen geleverd worden op alle niveaus: lokaal, regionaal, nationaal en internationaal.

Ook de civiele maatschappij en de burgers zelf hebben hierin een belangrijke rol te spelen.

Geweld tegen kinderen is nooit te rechtvaardigen en het is ook nooit onvoorkomelijk. We weten wat aan de grond ligt van geweld. Geweld tegen kinderen kan dus voorkomen worden.

Dit document is het verslag van de Conferentie over geweld tegen kinderen in België en in de wereld, die doorging in het Egmontpaleis op 6 december 2006.

We moeten geweld tegen kinderen stoppen en het Kinderrechtenverdrag doen naleven. We hebben in deze strijd allemaal een verantwoordelijkheid.

Marc Van Boven
Voorzitter UNICEF België

Ankie Vandekerckhove
Vlaams Kinderrechtencommissaris

Claude Lelièvre
Délégué général aux droits de l'enfant
van de Franse Gemeenschap

Karin Maes
Voorzitster van de
Kinderrechtencoalitie Vlaanderen

Manuel Lambert
Voorzitter van de
Coordination des ONG
pour les droits de l'enfant (CODE)

Prof. Dr. Jan Wouters
Voorzitter van de Vereniging voor
de Verenigde Naties

Het engagement van België bij de voorbereiding en de follow-up van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen

Jan GRAULS, Voorzitter van het Directiecomité, FOD Buitenlandse Zaken

10

© UNICEF België

Dames en heren,

Het is mij een waar genoegen u deze namiddag, namens de Minister van Buitenlandse Zaken, welkom te heten op deze conferentie die in het teken staat van geweld tegen kinderen in België.

Het initiatief voor deze conferentie, die samenvalt met het bezoek van Professor Pinheiro aan ons land, werd genomen door UNICEF België.

De organisatoren hebben deze conferentie willen openstellen voor een zeer breed segment van actoren, zowel uit de particuliere sector als uit de overheidssector, die belast zijn met de bescherming van de rechten van het kind in ons land.

Ik wens bij deze gelegenheid de voorzitter van UNICEF België, de heer Marc Van Boven, te danken en te feliciteren.

De Belgische afdeling van UNICEF, die in 1952 werd opgericht, is onmiskenbaar één van de meest bekende en meest gewaardeerde organisaties in ons land.

Van bij zijn oprichting stond UNICEF België symbool voor het liefdadigheidswerk voor kinderen in ons land en doorheen de jaren groeide het uit tot een dynamische én efficiënte onderneming.

De leidinggevende kwaliteiten van de bestuursploeg, de internationale bekendheid en het prestige van de beschermheren –en vrouwen, de toewijding van de talrijke vrijwilligers die onafgebroken in contact staan met de

bevolking, het veldwerk in de ontwikkelingslanden, de beschikking over steeds meer financiële middelen van een groeiend aantal schenkers, maken UNICEF België tot een parel onder de talrijke nationale afdelingen die bijdragen aan de activiteiten en de programma's voor kinderen die door de hoofdzetel in New York worden opgezet.

Professor Pinheiro, ik heet u welkom in ons midden.

U bent een internationaal gerenommeerde autoriteit en een van de boegbeelden van de Verenigde Naties. Na universitaire studies in uw eigen land Brazilië en in Frankrijk werd u universiteitsprofessor. U bekleedt verschillende leerstoelen.

U heeft ook hoge politieke functies waargenomen als Staatssecretaris met de rang van Minister voor de Rechten van de Mens.

Dankzij uw overtuiging, bekwaamheid en internationale ervaring kon u het mandaat van bijzondere rapporteur van de Commissie van de Rechten van de Mens over de situatie in Birma (Myanmar) met succes uitvoeren.

Maar vandaag luisteren we vooral naar u als onafhankelijke deskundige die op vraag van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties belast is met een studie over geweld op kinderen.

Ik verwelkom bij deze ook de vertegenwoordigers van internationale instellingen en van tal van Belgische ngo's die een actieve en onontbeerlijke bijdrage leveren aan de verdediging en de bescherming van de rechten van het kind. Dames en heren, de opdracht waarmee u vanmiddag wordt gelast, is opgebouwd rond twee hoofdthema's :

- 1 Het onderzoek van de verschillende vormen van geweld op wereldschaal zoals die worden opgesomd in de studie van Professor Pinheiro : ontstaan, gevolgd werkmethodes, analyse van de geformuleerde aanbevelingen, richtlijnen voor de verdere opvolging.
- 2 Daarbij aansluitend, een onderzoek van de toestand in eigen land zoals die wordt waargenomen door vertegenwoordigers van de gemeenschapsoverheden op het vlak van de bescherming van het kind en zijn rechten.

In de loop van de debatten zullen we ook twee zeer heikle punten aanraken: de toestand van niet-begeleide

buitenlandse minderjarigen in België en het gebruik van geweld op gehandicapte kinderen in een Afrikaans land. Dit thema krijgt een nieuwe dimensie met de nakende aanvaarding door de Algemene Vergadering van de VN van het internationaal verdrag over de fundamentele rechten van personen met een handicap. Een gedeelte van deze conferentie zullen we ook besteden aan welke houding we moeten aannemen, welk engagement zich aandient ten aanzien van de aanbevelingen van de studie van de onafhankelijke expert.

Dames en heren,

In 1996 werd ons land grondig dooreen geschud door daden van extreem geweld.

Elke Belg herinnert zich die onzalige zomer. De ontdekking van het stoffelijk overschot van twee jonge meisjes en twee ontvoerde en gemartelde adolescenten : het werk van gewetenloze misdadigers zou in België een collectieve emotie zonder voorgaande teweeg brengen bij een publieke opinie die al eerder getraumatiseerd werd door een aaneenschakeling van onopgeloste verdwijningen en de ogenschijnlijke machteloosheid van de overheid. De Zaak Dutroux zou de wereld rondgaan.

Het was onze Vorst die als eerste reageerde op het tragische lot van de familie van de slachtoffers. Hij ontving hen en eiste de volledige opheldering rond de verdwijningen. Hij ontbood een ronde tafel op het Paleis rond de mishandeling en verdwijning van kinderen, en dit twee dagen vóór de Witte Mars die meer dan 300.000 mensen in Brussel op straat bracht.

Op het initiatief van onze Koning volgde eveneens een actieplan van de regering gericht op het oprichten van een gerechtelijk systeem en van een Onderzoekscmissie naar de disfuncties binnen de diensten van politie en gerecht.

Op internationaal vlak nam België verschillende initiatieven in uiteenlopende Europese en Internationale organisaties (EU, Raad van Europa, OESO en VN) ter bevordering van een gemeenschappelijke samenwerking in de strijd tegen extreme vormen van geweld op kinderen. Die inspanningen hebben vandaag geleid tot een arsenaal aan nationale, regionale en internationale maatregelen.

Maar moeten we na tien jaar geen balans opmaken? Worden de rechten van het kind daadwerkelijk beter beschermd in België en in de wereld? Is het geweld teruggedrongen?

In het licht van het ontoelaatbare gedrag dat we als voorpaginanieuws kregen voorgeschoteld, kan men daar oprecht aan twijfelen: de laffe moord op een jongere in een Brussels station, de ontvoering en later de ontdekking van twee meisjeslijken in Luik in juni... in omstandigheden die pijnlijke herinneringen wakker maakten waarvan we ons sinds lang verlost waanden.

Al deze tragische gebeurtenissen mogen ons evenwel het lijden niet doen vergeten van andere kinderen : op school, binnen het gezin, op de werkvloer of in instellingen. Lijden dat de pers niet haalt.

De studie van professor Pinheiro onderstreept hoezeer de aanslagen op de integriteit van kinderen wereldwijd nog toenemen...

Hoe schokkend ook, deze vaststellingen moeten ons aanzetten tot nog meer waakzaamheid. **De strijd voor het respect, de bescherming en de rechten van het kind en van alle kinderen is een van de nobelste streefdoelen van deze tijd. Onafgebroken en op alle echelons moet de strijd voortgaan.**

Ons land is vastbesloten zich aan te sluiten bij alle maatregelen die bijdragen tot "a world fit for children" en alle internationale verbintenissen voluit na te leven die het onderschreef door de ratificering van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de bijhorende protocols, het aanvaarden van de doelstellingen van de Milleniumverklaring en door zich aan te sluiten bij de inhoud van het slotdocument van de jongste Speciale Zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties gewijd aan het kind.

Het zal de aanbevelingen van de studie van Professor Pinheiro met de grootste aandacht bestuderen en binnen de bevoegdheden van de verschillende overheden belast met kinderen maatregelen treffen die het meest gepast lijken bij wijze van opvolging.

De toekomst is nu reeds de volle eigendom van onze kinderen. Maar ook voor vandaag moeten we met z'n allen werken aan een betere wereld voor het kind.

11

© UNICEF België

Mijnheer de Ambassadeur, Beste vrienden en collega's,

Eerst en vooral zou ik Mijnheer de Ambassadeur Jan Grauls en de Minister van Buitenlandse zaken willen bedanken voor het ter beschikking stellen van deze mooie zaal van het Egmont Paleis en voor hun engagement ten aanzien van kinderen. Ik zou alle partners van UNICEF België willen bedanken voor hun samenwerking bij de organisatie van dit evenement.

Ik zou graag het belang van deze conferentie willen onderstrepen. Deze conferentie wil een forum zijn voor discussie, communicatie en planning om vooruitgang te boeken op nationaal en internationaal vlak. Dankzij u en alle partners die hier rond de tafel zitten, maar ook dankzij de bestaande middelen om kinderen te beschermen, kunnen we hopen op significante veranderingen om een einde te stellen aan geweld tegen kinderen.

Professor Pinheiro, die de Studie van de VN over geweld tegen kinderen geleid heeft, doet ons de eer deze namiddag aanwezig te zijn. Deze Studie werd op 11 oktober jl. voorgesteld aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Ik ben ook zeer verheugd u te melden dat op 22 november jl. de VN een resolutie over de rechten van het kind hebben aangenomen, die de aanbevelingen van de studie bekrachtigt.

De aanbevelingen die tot voor kort nog die van de onafhankelijke expert waren, zijn nu de aanbevelingen van alle lidstaten van de VN. Toch hebben talrijke landen en regio's niet gewacht op deze resolutie om initiatieven te nemen om geweld tegen kinderen te doen stoppen. Deze initiatieven zijn van cruciaal belang om de aanbevelingen van de studie toe te passen en om significante veranderingen te brengen in het leven van kinderen.

Zo is België bijvoorbeeld erg betrokken geweest in heel het voorbereidingsproces van de Studie. Ons land heeft een vragenlijst beantwoord in 2004, heeft deelgenomen

aan de regionale Consultatie van de Europese en Centraal-Aziatische landen in juli 2005 en heeft een deel van de Studie gefinancierd. België heeft ook in New York gedurende meerdere weken met veel energie onderhandeld voor de Resolutie over de Rechten van het Kind. De kinderrechtenorganisaties hebben eveneens van nabij het voorbereidingsproces van de Studie over geweld tegen kinderen opgevolgd.

U ziet het, de opvolging van deze wereldwijde studie is erg belangrijk en geeft ons de gelegenheid om onze blik te verruimen, verder te zien dan de Vlaamse en Franse Gemeenschap en ons naar de wereld toe te keren.

Geweld tegen kinderen voorkomen en bestrijden is een prioriteit van UNICEF en de opvolging van deze Studie maakt integraal deel uit van de planning van UNICEF voor de komende jaren. UNICEF zal de aanbevelingen van de Studie over geweld tegen kinderen toepassen in zijn werk met zijn partners, maar ook in zijn ontwikkelingsprogramma's met regeringen.

UNICEF heeft reeds opvolgingsacties naar aanleiding van de Studie gepland in zijn actieplan 2006-2009. Dit omvat het verspreiden van de resultaten van de Studie, maar ook pleidooi- en communicatieactiviteiten om geweld te voorkomen en te bestrijden.

UNICEF werkt in alle domeinen die de Studie beslaat, maar een aantal hiervan zijn prioritair. Deze omvatten de

promotie van scholen zonder geweld, preventie van seksueel geweld en HIV/aids, steun aan de meest kwetsbare gezinnen en aan kinderen die gescheiden zijn van hun ouders, steun aan het sociale en emotionele welzijn van kinderen, jeugdrecht en de vermindering van opsluiting van kinderen alsook de ontwikkeling van gegevens en indicatoren om geweld tegen kinderen te meten.

Wat de conferentie van deze namiddag betreft, meen ik **dat alles wat we zullen zeggen waardeloos is, als we niet in staat zijn het dagdagelijkse leven van kinderen te veranderen**. Daarvoor moeten we allemaal samen handelen. We kennen maar al te goed de gevolgen van een gebrek aan bescherming van de kinderen.

Ik hoop dat we op het einde van deze conferentie een duidelijk idee zullen hebben van hoe we kunnen samenwerken om geweld tegen kinderen een halt toe te roepen. En om regeringen, ngo's, de media, de privé-sector, ouders, leerkrachten, al diegenen die met kinderen werken, maar ook de kinderen zelf daarvoor te mobiliseren.

Voor ik het woord aan de anderen laat, zou ik nog graag deze dag van 6 december willen opdragen aan de duizenden kinderen die deelgenomen hebben aan de Studie van de VN over het geweld tegen kinderen, en aan de miljoenen kinderen in de wereld die het slachtoffer zijn van geweld.

Ik dank u.

Voorgeschiedenis van de totstandkoming van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen

Véronique JOOSTEN, Vereniging voor de Verenigde Naties

14

© UNICEF België

Naar een VN Studie over geweld tegen kinderen:

Geweld tegen kinderen: een wereldwijd probleem

Sinds 1986 zijn er talloze internationale standaarden en mechanismen ontworpen voor de bescherming van kinderen. Toch bestaat er nog steeds een enorme kloof tussen de internationale verdragen en nationale wetten, enerzijds, en wat kinderen elke dag ervaren, anderzijds. Eén van de meest ernstige problemen die kinderen vandaag treffen is geweld. Enkele cijfers illustreren dit. In 2000 werden 57.000 kinderen onder de 15 jaar opgegeven als vermoord. De meest voorkomende doodsoorzaken waren hoofd- en buikletsels en opzettelijke verstikking. In het Verenigd Koninkrijk lopen baby's onder één jaar vier keer meer risico om het slachtoffer van een moord te worden dan eender welke andere leeftijdsgroep; in de meeste gevallen zijn de ouders de daders. De Wereldgezondheidsorganisatie schat dat 40 miljoen kinderen onder de 15 jaar misbruikt en verwaarloosd worden, terwijl naar schatting 100 miljoen vrouwen en meisjes één of andere vorm van traditionele praktijken zoals vrouwenbesnijdenis hebben ondergaan.

Het Kinderrechtenverdrag

Verschiedende bepalingen uit het Kinderrechtenverdrag van 1989 bieden bescherming tegen geweld. Zo beschermt artikel 24 kinderen tegen schadelijke traditionele praktijken, verbiedt artikel 34 seksuele uitbuiting van kinderen en vrijwaart artikel 37 kinderen van foltering of andere wrede, onmenselijke of ontterende behandelingen of bestraffingen. Centraal in de bescherming van kinderen tegen geweld staat echter artikel 19, dat het recht op fysieke en persoonlijke integriteit van kinderen waarborgt. Dit artikel vereist immers dat Staten een verscheidenheid aan maatregelen nemen om kinderen te beschermen tegen allerlei vormen van geweld. Tot deze vormen van geweld behoren lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling en mishandeling of uitbuiting, met inbegrip van seksueel misbruik. De tweede paragraaf van artikel 19 beschrijft mogelijke beschermende maatregelen, zoals sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en diegenen die de zorg voor het kind hebben.

Het Comité voor de Rechten van het Kind

Het Kinderrechtenverdrag voorziet tevens in de oprichting van een Comité voor de Rechten van het Kind om toe te zien op de naleving van haar bepalingen. Dit Comité bestaat uit achttien onafhankelijke experts die de periodieke rapporten van de verdragspartijen evalueren. Bij de beoordeling van deze landenrapporten, heeft het Comité artikel 19 uitvoerig besproken en uitgelegd.

Het Comité heeft opmerkingen geformuleerd bij verschillende vormen van geweld die de omschrijving van geweld in artikel 19 vermeldt. 'Mentaal geweld' bijvoorbeeld, omvat vernedering, kwelling, verbaal misbruik, de effecten van isolatie en andere praktijken die psychologische schade veroorzaken of tot gevolg kunnen hebben. Wat betreft 'letsel of misbruik' moet worden gewezen op het in 1994 door de Wereldgezondheidsorganisatie opgestelde protocol voor het identificeren en registreren van fysiek misbruik. Kinderverwaarlozing ('lichamelijke of geestelijke verwaarlozing') bestaat in verschillende vormen en gradaties en komt in elke samenleving voor. Landen met hoog ontwikkelde economieën en sociale voorzie-

ningen waar een hoge tewerkstellingsgraad voor vrouwen wordt bereikt, kennen bijvoorbeeld het fenomeen van 'sleutel-op-de-deur' kinderen. Met de verwijzing naar 'nalatige behandeling' rijst o.a. de kwestie van ongelukken met kinderen. De toevoeging van de woorden 'mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik' in de definitie benadrukt de bedoeling van de opstellers van het Verdrag om de bescherming door artikel 19 zo ruim mogelijk op te vatten.

Dat het Comité een ruime interpretatie van artikel 19 voorstaat, blijkt uit de onderstaande selectie van onderwerpen waar het Comité zich heeft mee beziggehouden. Het Comité heeft herhaalde malen benadrukt dat lijfstraffen thuis, op school of in andere instellingen en in het strafrechtssysteem onverenigbaar zijn met het Kinderrechtenverdrag. Hoewel artikel 24 een specifieke verwijzing inhoudt naar traditionele praktijken, komen dergelijke praktijken ook binnen het domein van artikel 19 indien ze geweld meebrengen of schadelijk zijn voor de gezondheid. Ook bescherming tegen zelfmoord(pogingen) en andere vormen van zelfpijniging valt onder de bevoegdheid van artikel 19. Zo heeft een toename in de zelfmoordcijfers onder bepaalde leeftijdscategorieën van kinderen in sommige geïndustrialiseerde landen voor bezorgdheid gezorgd bij het Comité dat onderzoek en verdere actie heeft voorgesteld. Ongerustheid over het niveau van interpersoonlijk geweld in Westerse samenlevingen heeft geleid tot een speciale focus op het mogelijke effect van gewelddadige beelden in de media op kinderen. De vrees bestaat dat frequente blootstelling aan dergelijke beelden kinderen ongevoelig kan maken voor geweld en hen zou kunnen aanmoedigen om dergelijk gewelddadig gedrag te imiteren.¹

Discussiedagen²

Naast toezicht op de naleving van het Verdrag, organiseert het Comité andere activiteiten, waaronder jaarlijkse discussiedagen. De bedoeling is dat op dergelijke publieke bijeenkomsten een welbepaald kinderrechten-thema wordt besproken.

Naast discussiedagen over uiteenlopende andere thema's, heeft het Comité twee discussiedagen gewijd aan geweld tegen kinderen. In 2000 kwam overheids geweld tegen kinderen aan bod. Twee werkgroepen bogen zich over mishandeling, misbruik en verwaarlozing van kinderen in handen van de Staat en over geweld tegen kinderen in de context van openbare orde en veiligheid. De discussiedag in 2001 had geweld tegen kinderen binnen de familie en in scholen als thema.

Eén van de hoofddoelstellingen van deze bijeenkomsten was het formuleren van aanbevelingen. Beide discussiedagen leidden dan ook tot een hele reeks aanbevelingen. Krachtens artikel 45, c, van het Kinderrechtenverdrag kan het Comité voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind. De belangrijkste aanbeveling betrof dan ook de vraag aan de Secretaris-Generaal om, via de Algemene Vergadering, een internationale studie uit te voeren over geweld tegen kinderen. De aanbeveling bevatte een expliciete verwijzing naar het rapport van Graça Machel over de impact van gewapende conflicten op kinderen. De studie over geweld zou even grondig en invloedrijk moeten zijn.

De aanbeveling van het Comité werd overgenomen door de Algemene Vergadering in een resolutie van 19 december 2001.³ Omwille van de aanslagen op de WTC-torens werd de in september 2001 geplande speciale zitting van de Algemene Vergadering over Kinderen uitgesteld. Daarop nam de Algemene Vergadering tijdens haar gewone, jaarlijkse sessie in het najaar haar gebruikelijke resolutie over de rechten van het kind aan. Het is in deze resolutie dat de Secretaris-Generaal wordt gevraagd om een diepgaande studie uit te voeren over het vraagstuk van geweld tegen kinderen, daarbij rekening houdend met de uitkomst van de uitgestelde Kinderrechtentop. Deze top vond uiteindelijk plaats in het voorjaar van 2002. Ter uitvoering van het verzoek van de Algemene Vergadering, benoemde de Secretaris-Generaal op 12 februari 2003 Prof. Sergio Pinheiro als onafhankelijke expert om de studie te leiden.

1 R. HODGKIN en P. NEWELL, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child, New York, UNICEF, 1998, 237-255.

2 De verslagen van deze discussiedagen kunnen teruggevonden worden op de website van het Hoog Commissariaat voor de Rechten van de Mens: <http://www.ohchr.ch> (link naar het Comité voor de Rechten van het Kind).

3 A/RES/56/138, OP 5 c).

15

Voorstelling van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen

Paolo Sergio PINHEIRO, Onafhankelijk expert belast met de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen

16

Excellenties, dames en heren,

Het is voor mij een eer hier in het Egmontpaleis weer aanwezig te mogen zijn, vier jaar na de voorstelling van het rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) over geweld en volksgezondheid, om vandaag de studie voor te stellen die ik heb gecoördineerd in opdracht van de Secretaris-Generaal over geweld tegen kinderen. Deze twee gebeurtenissen en de steun die België van bij het begin aan deze twee studies heeft verleend getuigen concreet van de inzet van de Belgische regering voor de bevordering van de mensenrechten en de preventie van elke vorm van geweld.

Mijnheer de Minister, sta mij toe u mijn hartelijke dank te betuigen voor de steun die uw regering voortdurend heeft verleend. Ik ben ervan overtuigd dat u die steun zal blijven verlenen nu een tweede essentiële fase wordt aangevat, met name de uitvoering van de aanbevelingen die in de studie worden geformuleerd.

Ik dank ook UNICEF België voor zijn bijdrage aan de organisatie van dit evenement, voor zijn hulp gedurende het hele proces dat leidde tot de realisatie van deze studie en voor het geduld dat het heeft getoond om mij toe te laten hier vandaag aanwezig te zijn ondanks mijn zeer drukke agenda.

Excellenties, dames en heren,

Geweld is nooit te rechtvaardigen. Geweld tegen kinderen is niet onvoorkomelijk. **Wij kunnen en moeten dit geweld voorkomen. Dat is een van de sleutelboodschappen van deze Studie.**

De studie van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties is een nooit eerder ondernomen initiatief dat een wereldwijd beeld wil tekenen van geweld tegen kinderen, de frequentie en de oorzaken ervan en dat concrete aanbevelingen wil formuleren om gewelddaden te voorkomen en in te perken.

Deze studie, zoals gezegd de eerste in zijn genre over dit onderwerp, vormt een uiterst belangrijk instrument om

eindelijk de aandacht te vestigen op dit wereldwijd probleem. Het is ook de eerste globale studie die, van bij de start, mensenrechten, bescherming van het kind en volksgezondheid in hun nauwe samenhang wenste te behandelen en het probleem van het geweld tegen kinderen vanuit die samenhang wilde behandelen. Haar ultieme doel is de regeringen aan te sporen hun verplichtingen na te komen om geweld tegen kinderen te voorkomen en uit te bannen.

De lidstaten zijn reeds verbintenissen aangegaan om de kinderen te beschermen tegen iedere vorm van geweld. Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, geratificeerd door nagenoeg alle lidstaten van de Verenigde Naties, is de meest duidelijke uitdrukking van deze verbintenis. Wij moeten echter toegeven – op basis van de getuigenissen die de kinderen zelf in de loop van de studie hebben gegeven en gezien de resultaten van verricht onderzoek – dat deze verbintenissen verre van gerespecteerd worden.

De lidstaten moeten onverwijld een antwoord geven op de studie. Iedere samenleving, ongeacht haar culturele, economische of sociale verworvenheden, kan en moet een einde stellen aan het geweld tegen kinderen. **Zeker, de uitdagingen zijn talrijk, maar niets doen is in geen enkele situatie te rechtvaardigen.**

Excellenties, dames en heren,

De geschiedenis van het geweld tegen kinderen is de geschiedenis van de stilte. Vaak onzichtbaar en verborgen, blijft geweld een onbekende voor de systemen van kindbescherming en van gegevensverzameling. De ontoereikendheid van de systemen die ons informatie moeten bezorgen over volksgezondheid en justitie wereldwijd maakt het ons buitengewoon moeilijk om de omvang van het probleem in te schatten en stelt ons bijgevolg ook niet in staat de impact in te schatten van de initiatieven ter preventie en bestrijding van het geweld.

Geweld is altijd “dichterbij” dan we zouden willen denken. De bestaande gegevens tonen aan dat, afgezien van enkele onvoorziene en geïsoleerde gevallen, het merendeel van de gewelddaden tegen kinderen gesteld worden

door mensen die deel uitmaken van hun leven : ouders, schoolkamaraden, leerkrachten, werkgevers, vriendjes en vriendinnetjes, echtgenoten en partners.

Enkele voorbeelden geven een idee van de types van geweld waarvan kinderen het slachtoffer zijn:

- volgens een schatting van de WHO hebben 100 à 140 miljoen meisjes en vrouwen wereldwijd een of andere vorm van genitale verminking ondergaan;
- studies uit een groot aantal landen, over de hele wereld, tonen aan dat 80 % tot 98 % van de kinderen thuis lijfstraffen krijgen en dat een derde of meer onder hen zeer zware straffen toegediend krijgen met allerlei instrumenten;
- bij een wereldwijde enquête over gezondheid in de scholen, dat gehouden werd in een groot aantal ontwikkelingslanden, gaven 20 à 65 % van de kinderen aan dat zij in de loop van de voorbije 30 dagen verbaal of fysiek mishandeld werden. Dit soort behandeling komt eveneens zeer geregeld voor in de geïndustrialiseerde landen.

Het voortbestaan van traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, lijfstraffen, confrontaties in scholen, ... dit alles heeft tot gevolg dat de maatschappij geweld al te vaak banaliseert. Hierin schuilt een enorm gevaar voor bestendiging. In die mate zelfs dat kinderen ertoe kunnen worden gebracht fysiek, seksueel en psychologisch geweld als normaal en onvermijdelijk te beschouwen.

Fysieke en vernederende straffen om discipline bij te brengen, brutaliteit en pesterij worden vaak als normaal beschouwd, vooral wanneer er geen sprake is van een ‘zichtbare’ of blijvende wonde. Dit blijkt ook uit het ontbreken van een expliciet wettelijk verbod op lijfstraffen. Deze kleine kier zet echter de deur wijd open naar allerlei vormen van geweld die ook uiterst zware gevolgen hebben voor het leven van jongens en meisjes van verschillende leeftijdscategorieën. Ik ben er mij van bewust dat in België een belangrijk debat gevoerd wordt over de nood aan een expliciet wettelijk verbod op alle vormen van lijfstraffen en ik ben ervan overtuigd dat er rekening zal worden gehouden met de positie van de Raad van Eu-

©UNICEF België

ropa en de beslissing van het Europees Comité voor de Sociale Rechten.

- Volgens de WHO zouden in 2002 150 miljoen meisjes en 73 miljoen jongens beneden 18 jaar tot een seksuele relatie zijn gedwongen of andere vormen van seksueel geweld hebben ondergaan.
- De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) schat dat 218 miljoen kinderen in 2004 verplicht werden te werken, 126 miljoen onder hen in gevaarlijke beroepen;
- Een laatste, al even vreselijk cijfer: steunend op beperkte nationale gegevens raamde de WHO het aantal vermoorde kinderen wereldwijd in 2002 op 53 000 !

Kinderen kennen vaak de kanalen niet om het geweld aan te klagen, of zijn bang om dat te doen. Ook het stigma dat slachtoffers ervaren en de relatie die zij vaak hebben met de geweldplegers zijn factoren die dit isolement kunnen beïnvloeden en die in de praktijk het geweld in stand houdt of zelfs nog laat verergeren.

17

De impact van geweld laat zich in de hele gemeenschap voelen. Seksgerelateerd geweld houdt meisjes weg van de school en heeft, breder gesteld, gevolgen op het gebied van onderwijs, hygiëne en samenleving.

Geweld lokt geweld uit: kinderen die zelf werden mishandeld zullen in hun latere leven meer kans lopen zelf slachtoffers of plegers te worden van gewelddaden.

Geweld houdt armoede, analfabetisme en vroegtijdige mortaliteit in stand. De fysieke, emotionele en psychologische gevolgen van geweld ontnemen de kinderen de kans op maximale ontplooiing van hun capaciteiten.

Excellenties, dames en heren,

Wat kunnen we doen? Hoe kunnen we het hoofd bieden aan de vele uitdagingen om deze situatie te doen keren? Hoe moeten we te werk gaan, rekening houdend met de economische, sociale en culturele werkelijkheid van elk land?

De analyse van de antwoorden die de regeringen op mijn vagenlijst gaven en de slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind tonen aan dat reeds heel wat initiatieven werden genomen om de diverse vormen van geweld te voorkomen en te bestrijden. Het probleem van het geweld staat vaak centraal in de prioriteiten van gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties overal ter wereld. De genomen maatregelen zijn echter vaak veeleer reacties die de nadruk leggen op de symptomen en de gevolgen en niet op de oorzaken. De strategieën zijn eerder gefragmenteerd dan geïntegreerd en de middelen die ter beschikking gesteld worden voor die maatregelen volstaan niet.

Van bij het begin van mijn mandaat als expert heb ik beloofd om van mijn studie geen opsomming te maken van verschrikkingen maar wel een instrument voor verandering. Het rapport dat op 11 oktober jongstleden aan de Algemene Vergadering in New York werd voorgelegd omvat een reeks algemene aanbevelingen die van toepassing zijn op alle activiteiten gericht op de preventie van geweld

tegen kinderen of op interventies wanneer het geweld zich voordoet. Daarnaast zijn een aantal specifieke aanbevelingen geformuleerd, gericht op het gezin, de school of andere opvoedingsinstellingen, toezichts- of detentie-instellingen, de werkplek en gemeenschap. Ik vernoem hier slechts enkele algemene aanbevelingen die me essentieel lijken en een onmiddellijke follow up van mijn rapport betreffen:

- De inzet en de acties op nationaal en lokaal niveau versterken – Ik stel voor dat alle landen in hun nationaal actieplan een geïntegreerd en systematisch kader opnemen met het oog op de preventie en bestrijding van geweld tegen kinderen. Specifiek voor België stel ik voor dat de Nationale Commissie die weldra zal worden opgericht, de follow-up van deze studie voor haar rekening neemt.
- Verbod op iedere vorm van geweld tegen kinderen – Ik roep alle lidstaten op om –zoals de internationale verdragen het ook eisen– iedere vorm van geweld, in iedere context, te verbieden, inclusief alle lijfstraffen, schadelijke traditionele praktijken zoals kindhuwelijken of gedwongen huwelijken, genitale verminking bij vrouwen en de zogeheten ‘eremoorden’, seksueel geweld en foltering. De wet alleen zal de werkelijkheid niet veranderen, maar die werkelijkheid zal niet veranderen zonder de erkenning en de toepassing ervan.
- Voorrang aan preventie – Ik beveel de lidstaten aan om van de preventie van geweld tegen kinderen een prioriteit te maken en de diepere oorzaken aan te pakken. Mijn collega Dhr Krug kan praktische voorbeelden geven van hoe geweld te bestrijden. Het is een duidelijk advies van de WHO: het voorkomen van geweld is cruciaal, alle inspanningen zouden op preventie moeten gericht zijn en daarvoor moeten alle mogelijke middelen worden ingezet. Door het voorkomen van geweld zal men ook de gevolgen ervan voorkomen.
- Sensibilisering voor en bevordering van geweldloosheid als waarde- Ik stel voor dat de lidstaten en civiele maatschappij zich inspannen om de attitudes te wijzigen die geweld tegen kinderen tolereert of banaliseert, inclusief het traditionele rollenpatroon, de discriminatie tussen jongens en meisjes, lijfstraffen en traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen.

- Ik stel eveneens voor dat de lidstaten erop moeten toezien dat hun beleidsmaatregelen en plannen ter bestrijding van geweld tegen kinderen genderspecifiek zouden worden geconcipeerd en toegepast en dat zij rekening houden met het verschil tussen de risico's van geweld voor jongens en meisjes.
- Zonder betrouwbare informatie kan geweld niet bestreden worden – Ik beveel aan dat de lidstaten hun systemen voor de verzameling van gegevens en informatie verbeteren zodat kwetsbare groepen kunnen worden geïdentificeerd, dat zij hun beleid en actieplannen op alle niveaus bekend maken en de vooruitgang geboekt op het terrein van de bestrijding van geweld tegen kinderen van nabij volgen.

Gedurende de totstandkoming van deze Studie heb ik vastgesteld dat in diverse landen methoden en mechanismen werden ontwikkeld en uitgevoerd ter bestrijding van geweld tegen kinderen. Het zijn die methoden en mechanismen die nu moeten verspreid worden, rekening houdend met lokale, regionale of nationale specificiteiten, ten einde de aanbevelingen van dit rapport in praktijk om te zetten:

- Ombudspersonen voor kinderen zijn uiterst waardevolle instrumenten om de bescherming van kinderen vooraan op de politieke agenda te plaatsen. Zij vormen ook belangrijke kanalen voor de informatiestroom tussen regeringen, kinderen en de civiele maatschappij.
- Ook de kinder- en jeugdtelefoons, de gratis telefonische hulplijnen, spelen een essentiële rol in het zo snel mogelijk ontdekken van geweld, terwijl zij ook de noodzakelijke hulp bieden aan een groot aantal kinderen.
- Een betere ondersteuning van slachtoffers kan ook worden gerealiseerd via de geïntegreerde centra voor slachtofferhulp, waar zowel gezondheid en veiligheid als juridische aspecten de nodige aandacht krijgen. Deze centra vergemakkelijken tevens de onder toezichtplaatsing van kinderen op een en dezelfde plaats. Ik heb in Zuid-Afrika kunnen vaststellen welke impact dergelijke centra kunnen hebben, en dit soort initiatieven moet verder worden ontwikkeld.
- Activiteiten ter bevordering van de participatie van

kinderen zijn eveneens van essentieel belang om het debat te openen en oplossingen te vinden die aangepast zijn aan de reële behoeften van jongens en meisjes. Ook hiervan heb ik de impact kunnen ondervinden in landen als de Filippijnen, Palestina of Colombia.

- In landen waar de kloof tussen arm en rijk groot is of waar de staatsstructuren niet correct werken, bestaat grote nood aan programma's die de armsten beter toegang geven tot het rechtssysteem.

Wat voorafgaat, waren slechts enkele voorbeelden in een reeks activiteiten die de Studie heeft geïdentificeerd. Wij hopen dat de follow-up van dit rapport als katalysator zal fungeren voor een reeks acties die inderdaad in die richting zullen gaan.

Excellenties, dames en heren,

In de talrijke gesprekken die ik had met kinderen, jongens en meisjes van over de hele wereld, was het voelbaar dat zij een enorme hoop stelden in deze studie. Voor hen is het een uniek middel om eindelijk een document in handen te hebben waarop zij kunnen steunen om te kunnen zeggen: 'ziehier waar jullie zich de komende maanden en jaren voor moeten inzetten'.

Geweld is niet te aanvaarden, niet te tolereren. De kinderen verwachten veel van ons. Zij kunnen niet aanvaarden dat deze studie niets meer is dan het zoveelste rapport dat terecht komt in de boekenrekken van de wereld. Wij hebben de plicht erover te waken dat zij zonder obstakels van hun recht op een leven zonder geweld kunnen genieten.

De XIXde eeuw was de eeuw van de emancipatie en de erkenning van de rechten van de arbeiders. De XXste eeuw bracht de emancipatie van de vrouw. De XXIste eeuw moet de eeuw van het kind worden. Zij wachten. Zij willen geen geweld meer, er niet meer mee geconfronteerd worden, van waar het ook komt, welke vorm het ook aanneemt. Dat is wat de kinderen van ons verwachten.

Dank u.

De studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen: wat moet er nu gebeuren?

Dr. Etienne KRUG, Directeur van de afdeling voor preventie van letsel en geweld van de Wereldgezondheidsorganisatie en auteur van het wereldwijde rapport over geweld en gezondheid

20

©UNICEF België

Dames en heren,

Wij hebben getracht preventie van geweld in de spotlights te zetten. Het evenement dat vandaag georganiseerd wordt, toont de wil van België om deze inspanning te steunen op nationaal of internationaal niveau. Ik wil mijn dank betuigen aan Prof. Paolo Pinheiro en onze collega's van de internationale organisaties, het Hoger Commissariaat voor de Mensenrechten, de NGO's en aan de kinderen die aan de studie hebben deelgenomen. Het is een omvangrijk werk. Achter de schermen hebben honderden mensen hun bijdrage geleverd om te komen tot het resultaat dat wij vandaag kunnen voorleggen en dat onmogelijk zou geweest zijn zonder de bezielende leiding van Prof. Pinheiro.

Vandaag is het Sinterklaas. In vele Belgische gezinnen zijn de kinderen vandaag koning. Helaas is het niet voor alle kinderen feest. Miljoenen kinderen zijn nog steeds, ook in België, slachtoffer van geweld thuis, op school, in hun gemeenschap en dit vaak door de hand van iemand die zij kennen en lief hebben. De situatie is dezelfde in heel de wereld. Geweld is overal aanwezig, in alle samenlevingen van de wereld, tot welk geloof zij ook behoren, arm of rijk. Daarin ligt het belang van deze studie: het is een middel om de alarmbel te luiden en aandacht te vragen voor deze situatie die de hele wereld treft en alle lidstaten, groot en klein.

Ik ga niet herhalen wat Paolo Pinheiro ons zojuist allemaal heeft verteld. Enkel twee statistieken die mij persoonlijk

zeer nauw aan het hart liggen zou ik iets specifiekere willen toelichten.

In onze wereld van vandaag leven 150 miljoen meisjes en 75 miljoen jongens onder de 18 jaar die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld. Wanneer men even nadenkt over de catastrofale gevolgen die een daad van seksueel geweld kan hebben voor het verdere leven van het slachtoffer, ziet men beetje bij beetje de omvang in van het probleem waarover wij spreken.

Er zijn natuurlijk de fysieke trauma's, soms zelfs de dood, maar vaak ook een wonde. Dat is het meest zichtbare aspect. We hebben het ook over angst, stress en slapeloosheid die het gevolg kunnen zijn van dit soort daden. En dat gevolg laat zich voelen gedurende maanden, jaren, de rest van een leven.

Een recente studie heeft aangetoond dat de gevolgen nog verder gaan, dat slachtoffers van geweld meer risico lopen om te roken, drinken of drugs te nemen. Wetende dat dit belangrijke risico's zijn voor hart- en vaatziekten beseft men geleidelijk ook aan dat de gevolgen van geweld verder strekken dan men zich vandaag kan voorstellen. De hier vermelde studies zijn de beste waarover wij vandaag kunnen beschikken, maar wanneer men over 20 jaar eenzelfde onderzoek doet, zal dit veel meer informatie opleveren over de impact van geweld op het leven van de mensen.

Dit rapport is uniek. Bij mijn weten is het de eerste keer dat een document van deze omvang een drievoudige, geïntegreerde benadering van het probleem voorstelt: vanuit de mensenrechten, de volksgezondheid én de jeugdbescherming. Tot nog toe waren deze benaderingen vertikaal gescheiden. Een van de grootste verdiensten van deze studie is dat wij verplicht waren te kijken naar wat wij gemeenschappelijk hebben. We hadden allemaal hetzelfde doel: geweld tegen kinderen voorkomen. Maar we hebben uren, dagen, weken en zelfs jaren nodig gehad om een gemeenschappelijke aanpak te vinden. Voortbouwen op de sterktepunten van elk van de benaderingen betekende een grote stap voorwaarts!

Het rapport toont aan dat geweld kan worden voorkomen. Het beschrijft de oorzaken: alcohol, drugs, sociale ongelijkheid, genderongelijkheid, een cultuur van geweld, de aanvaarding of banalisering ervan, stuk voor stuk belangrijke factoren. Maar het rapport toont vooral aan dat men deze oorzaken kan aanpakken. Geweld is niet iets

dat wij moeten aanvaarden. Het is duidelijk dat wij al die beschreven oorzaken kunnen aanpakken en preventieprogramma's kunnen opzetten.

Sommige van die programma's zijn reeds op een wetenschappelijke manier geëvalueerd en zijn in bepaalde landen ook succesvol gebleken. Ik denk aan huisbezoeken bij gezinnen die een hoog geweldrisico lopen. Ik denk aan programma's ter behandeling van zware drinkers, waarbij de verkoop van alcohol beperkt wordt op ogenblikken of in omstandigheden die gebruik van geweld in de hand kunnen werken. Ik denk aan programma's die wapens moeilijker verkrijgbaar maken, die de geweldcultuur willen omkeren, de media inschakelen om verandering te brengen in de manier waarop geweld wordt getoond in nieuwsuitzendingen, films of videospelletjes. Het zijn aanpakken die doeltreffend zijn gebleken en die op grotere schaal zouden moeten worden toegepast in vele landen.

Het is belangrijk dat dit rapport niet enkel een mooi document blijft ergens in een bureau in New York of Genève, maar dat het een werkinstrument wordt. Vier jaar geleden werd hier, in deze zelfde zaal, in aanwezigheid van Koning Albert, Premier Verhofstadt en andere personaliteiten, het wereldwijde rapport over geweld voorgesteld. We hebben ondervonden dat een dergelijk rapport de regeringen kan beïnvloeden in de manier waarop zij een probleem als geweld bekijken en benaderen. Dit kan echter alleen als er een actieve follow-up is en als de actoren die het rapport hebben opgesteld ook blijven meewerken aan de toepassing van de aanbevelingen ervan.

Een eerste fase bestaat erin het rapport te gaan voorstellen in verschillende landen, een beetje zoals hier in België, en vervolgens land per land de discussie met de politici, de NGO's en de bevolking op gang te brengen over de aanbevelingen van het rapport, zodat conclusies kunnen worden getrokken die specifiek aan dat land zijn aangepast. In een tweede fase moet gewerkt worden aan een verbetering van de gegevensinzameling en van de diensten voor slachtofferhulp. De individuele landen moeten ook technische hulp krijgen om te komen tot een betere uitwisseling van informatie, expertise, opgedane ervaringen.

Het is volgens mij mogelijk het rapport dat wij hier vandaag voorstellen in actie om te zetten, maar dat vraagt veel werk. Het vergt een dagelijkse follow-up, en dit gedurende jaren. De Wereldgezondheidsorganisatie heeft een eerste stap gezet. Wij hebben een rapport gelanceerd om de lan-

den te helpen programma's te ontwikkelen met het oog op de preventie van geweld. Wij zullen blijven werken aan de implementatie van onze aanbevelingen en helpen deze programma's te realiseren. Wij denken ook aan vorming, aan samenwerking met scholen in de gezondheidssector over de hele wereld om ook onderwijsplannen op te stellen in verband met kindermishandeling en de manieren om die te voorkomen. Wij zullen blijven samenwerken met de ministers van Volksgezondheid om de diensten ter ondersteuning van geweldslachtoffers te verbeteren.

In vele landen weet een mishandeld kind, een verkracht meisje niet tot wie zich te wenden, en als zij naar een politiebureau stappen zullen zij vaak kritiek krijgen omdat zij... niet correct gekleed zijn! Zeer zelden vindt men een aanpak waarin 'volksgezondheid', sociale en juridische aanpak geïntegreerd zijn.

Als agentschap van de WHO hebben we tal van programma's opgezet, maar wij zijn ervan overtuigd dat de organisatie van een goede samenwerking tussen verschillende agentschappen nog veel belangrijker is. Onze contacten met de WHO in New York, met het Commissariaat voor de Mensenrechten en met UNICEF zijn uitstekend. Samen kunnen wij een gecoördineerd systeem ontwikkelen. Als we daar kunnen toe komen zullen we al een groot succes geboekt hebben in de richting van de implementatie van dit rapport.

Ik ben bijzonder tevreden dat Prof. Pinheiro verzocht werd zijn mandaat met nog een jaar te verlengen. Hij speelt een rol van zeer groot belang in het coördineren en vergemakkelijken van het werk en in de bevordering van de samenwerking tussen de agentschappen.

Ik zou België willen uitnodigen zijn inspanningen ter ondersteuning van de 3 agentschappen die de aanbevelingen van het rapport moeten uitvoeren verder te zetten. In Genève vroeg iemand me of de afdelingen van de Verenigde Naties niet elkaars concurrenten zouden worden om financiële middelen te krijgen. Daarvoor moeten er echter wel eerst middelen zijn! Daar ligt voor het ogenblik wel een grote struikelsteen: het commitment!

Tot besluit: geweld kan worden voorkomen, het is slechts een kwestie van politieke wil vanwege alle actoren, u allen in deze zaal inbegrepen.

Dank aan u allen!

21

De meest kwetsbare kinderen in aanraking met geweld: praktijkvoorbeelden Geweld tegen kinderen met een handicap in Niger

Jean LIEBY, Verantwoordelijke voor het programma ter Bescherming en Bevordering van kinderrechten, UNICEF Niger

22

©UNICEF België

Dames en heren,

Het is me een waar genoegen u hier vandaag, in het licht van de ervaringen van UNICEF in Niger, toe te spreken over de situatie van gehandicapte kinderen en u te vertellen over het geweld dat zij ondergaan.

Ik zou willen beginnen met een aantal uitspraken aan te halen van gehandicapte kinderen uit Niger:

« Hetgeen wij moeten verdragen van onze omgeving, daar valt moeilijk mee te leven en is zelfs onverdraagbaar». « ... al mijn vrienden gingen naar school, en ik vroeg mij af: waarom ik niet ? ».

Wat is dan de realiteit van gehandicapte kinderen in ontwikkelingslanden?

Het aantal gehandicapte kinderen wereldwijd wordt geschat op 150 miljoen, en voor de meesten onder hen staat het leven uit misbruik en uitsluiting.

De grote meerderheid van deze kinderen heeft geen toegang tot revalidatiezorg of hulpverlening. Velen onder hen kunnen niet genieten van onderwijs. In heel wat gevallen worden ze gewoonweg uit de gemeenschap gestoten en krijgen ze geen aangepaste verzorging.

Wat de oorzaak ook moge wezen van hun handicap en waar ze ook wonen, gehandicapte kinderen moeten bijzondere zorg en aandacht krijgen. Gezien het risico dat ze lopen om uit school, de gemeenschap of zelfs uit het gezin

te worden geweerd, worden gehandicapte kinderen al te vaak vergeten in ontwikkelingscampagnes. Omdat ze in de marge leven, zijn ze vatbaar voor misbruik en geweld.

Het is ons aller verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat deze kwetsbare groepen, conform het Kinderrechtenverdrag (artikel 23), kunnen genieten van zowel bijzondere zorg als een gepaste opleiding en vorming die hun zelfstandigheid bevordert en hun actieve participatie aan het gemeenschapsleven vergemakkelijkt.

Hoe staat het met de gehandicapte kinderen in Niger ?

Naar schatting leven in Niger 117.000 (117.389) mensen, waarvan 34.000 (34.134) kinderen onder de 15 jaar, met een blijvende fysieke of mentale handicap. Veel van deze handicaps zijn een rechtstreeks gevolg van een gebrek aan basisgezondheidszorg zoals prenatale zorg, inenting, een rijke en gevarieerde voeding. Wat is nu de realiteit waarin deze gehandicapte Nigerese kinderen leven? Uit een enquête uit 2004 blijkt dat slechts 887 kinderen terecht kunnen in gespecialiseerde centra of scholen. Dit betekent dat de overgrote meerderheid niet kan genieten van enige hulp of dienst.

In één van de armste landen ter wereld, waar bijna 63% van de bevolking moet leven met minder dan 75 eurocent per dag en waar de toegang tot de basisdiensten zeer beperkt is, zijn gehandicapte mensen bijzonder kwetsbaar. In Niger heeft minder dan de helft van de bevolking toegang tot drinkbaar water, minder dan de helft van de bevolking heeft toegang tot de basisgezondheidsdiensten; negen op de tien vrouwen zijn analfabeet, en er zijn maar 6.000 basisscholen voor 1,8 miljoen kinderen op schoolgaande leeftijd.

Wat betekent dit voor de gehandicapte kinderen ?

Ze zijn verplicht om op straat te leven en te gaan bedelen, ze worden gediscrimineerd en ze hebben geen toegang tot basisdienstverlening. Ze kunnen niet participeren in de maatschappij en komen niet voor in de publieke debatten en in de wetgeving. Ze worden uitgesloten en zijn onzichtbaar en kunnen zo geen aanspraak maken op hun rechten.

In het kader van zijn programma ter bescherming van het kind en ter bevordering van de rechten bedenkt UNICEF

samen met zijn partners in Niger vernieuwende oplossingen om het leven van gehandicapte kinderen te verbeteren.

UNICEF steunt o.a. 3 centra voor kinderen en jonge gehandicapten, waar ze sociale basisdiensten en een opleiding krijgen en ondersteund worden bij hun integratie in de maatschappij (174 kinderen of jongeren: 134 fysiek en mentaal gehandicapten, 40 slechtzienden/blinden). Hierbij botsen we op talrijke knelpunten. De extreme armoede vormt de kern van het probleem. Hoe groot is de kans dat een jonge gehandicapte een opleiding of een betaalde job vindt in een land dat het trieste record haalt van de laatste plaats in de rangschikking van de Human Development Index (HDI). Een land waar 75% van de bevolking jonger is dan 25 jaar. Hoe kan een staat die op het gebied van ontwikkeling met zoveel problemen kampt en over beperkte middelen beschikt, voldoen aan de noden van de meest kwetsbaren onder de kwetsbaren?

Om het lot van de gehandicapte kinderen te verbeteren, streeft UNICEF ernaar een gedragsverandering teweeg te brengen in de maatschappij, initiatieven te ondersteunen die de inkomsten van de betrokken gezinnen verhogen, en de toegang van gehandicapten tot de basisdiensten te bevorderen. Maar ook om hen beter te laten opnemen in de maatschappij, en in het bijzonder op school.

Om de initiatieven van de Staat te ondersteunen, is UNICEF in 2007 van plan om mee te werken aan de ontwikkeling van een inclusieve onderwijsstrategie waardoor gehandicapte kinderen worden toegelaten in de basisschool. Alleen al in de hoofdstad Niamey zullen dankzij dit initiatief meer dan 250 gehandicapte kinderen in het nieuwe schooljaar van 2007 naar school kunnen gaan. UNICEF steunt eveneens de opleiding van gezondheidsmedewerkers op het vlak van de begeleiding van mentaal gehandicapten.

Dames en heren,

Strijden tegen het misbruik van gehandicapte kinderen betekent ook strijden tegen bepaalde geloofsovertuigingen. Beeldt u zich even in dat bepaalde bevolkingsgroepen geloven dat seksuele betrekkingen met een jonge mentaal gehandicapte vrouw leiden tot geluk en rijkdom. Seksueel misbruik van een jonge gehandicapte vrouw is dus niet uitzonderlijk.

Vechten tegen het misbruik van gehandicapte kinderen betekent ook alternatieven bieden voor de armoede. In een context van extreme kwetsbaarheid zien sommigen handicap als een bron van inkomsten. Veel families sturen hun gehandicapt kind op straat om te bedelen en zo te voorzien in het avondmaal. Terwijl een ambachtelijke of een kleine handelsactiviteit amper 7 euro per week oplevert, verzamelt een bedelaar op een kruispunt na één dag al gauw hetzelfde bedrag, zeker op de dag van het grote gebed.

Handicap leidt eveneens tot indirect misbruik van kleine kinderen. Dit is met name het geval bij kinderen die blinden begeleiden en voor een paar cent per dag aan blinden « verhuurd » worden om hen te helpen bedelen. Het betreft hier om en bij de 3000 kinderen, enkel en alleen in Niger. Zoals u ziet, betekent handicap voor de kinderen vaak een bron van discriminatie, uitsluiting, uitbuiting, misbruik, geweld en ontkenning van hun rechten.

Het valt mij moeilijk om hier af te sluiten, want ik kan maar gedeeltelijk het leed weergeven dat de kinderen dagelijks ondergaan.

Naast het nemen van maatregelen om gehandicapte kinderen te beschermen, is het ook van primordiaal belang om de oorzaken van de handicap, zoals ondervoeding of een gebrek aan vaccins, aan te pakken. Er moeten gezamenlijke acties worden ondernomen met de steun van donateurs.

U herinnert zich zeker nog de beelden van uitgemergelde kinderen die in 2005 tijdens de voedselcrisis in Niger werden uitgezonden. Eens de situatie in het land de voorpagina's niet meer haalt, wie is er dan nog geïnteresseerd in diegenen die men niet hoort, en die men niet ziet?

Dus, om af te ronden, wens ik opnieuw mijn stem te lenen aan één van de gehandicapte kinderen die geholpen worden door UNICEF:

« Men heeft veel voor ons gedaan, maar minder mét ons, en dat doet ons geweld aan ».

Alle kinderen, zelfs gehandicapte kinderen, willen dat hun stem wordt gehoord en willen betrokken worden bij de beslissingen die hun dagelijks leven vorm geven. Het is onze taak om ervoor te zorgen dat hun toekomst beter wordt.

Ik dank u voor uw aandacht.

23

De meest kwetsbare kinderen in aanraking met geweld: praktijkvoorbeelden Institutioneel geweld: de situatie van minderjarige vluchtelingen in België

*Benoît VAN KEIRSBILCK, Voorzitter Defense for Children International (Franstalig België),
Bestuurslid van de CODE (Coördinatie ngo's voor kinderrechten)
In samenwerking met Charlotte VAN ZEEBROECK, "Service Droit des jeunes", Coördinator Platform "Kinderen op de dool"*

Al te vaak heeft men de neiging het begrip "geweld op kinderen" te beperken tot geweld veroorzaakt door individuen, binnen het gezin of binnen de samenleving. Zo miskent men een belangrijke bron van het geweld dat kinderen wordt aangedaan : het geweld door instellingen, openbare instellingen inclusief. Het is een van de grote verdiensten van de studie over geweld die hier werd voorgesteld van ook deze vorm van geweld in het daglicht te plaatsen.

Men weet sinds lang dat instellingen, meestal onopzettelijk, geweld kunnen genereren : hetzij door de werkwijze die weinig eerbied heeft voor het kind en zijn levensritme, hetzij door de houding van de mensen die er deel van uitmaken.

Men kan zich niet onverschillig tonen telkens een kind, dat aan een instelling wordt toevertrouwd voor zijn opvoeding, daar wordt mishandeld ! Op de plaats bij uitstek waar het van alle geweld gevrijwaard zou moeten zijn !

De verschillende openbare instanties kunnen en moeten er op toezien dat het kind zo min mogelijk ten prooi valt aan iedere vorm van geweld binnen het gezin, in de wijk, op weg naar school, in de privé kringen waarin het vertoeft. Maar diezelfde overheid moet veel meer oog hebben voor het geweld dat zij zelf veroorzaakt of waarvan zij aan de basis ligt.

Slecht doordachte wetten, administratieve of juridische procedures leggen soms bijzonder weinig eerbied aan de dag voor de bijzondere leefsituatie van bepaalde kinderen en kunnen het kind zelfs mishandelen. Ruimte-tijdsindelingen kunnen eveneens een bron van geweld zijn indien men er niet omzichtig mee omspringt (dat kan gaan tot het lesritme op school, of de beperkingen die samengaan met noodzakelijke familiale eisen om in de materiële noden van het gezin te voorzien, ...). Bepaalde wetten brengen discriminatie tussen kinderen op grond van hun sociaal statuut, hun verblijfsituatie, de situatie van hun ouders, ... en sluiten een aantal van hen uit van het recht op welbepaalde dienst-of hulpverlening (niet elk kind dat in België verblijft, geeft recht op kindergeld, uitkeringen voor gehandicapten of een gepaste sociale bijstand ...). Sommige ouders worden ertoe gedwongen met hun kin-

deren te gaan bedelen omdat ze niet geholpen worden in hun onderhoud of hun opvoeding.

Soms richt de tussenkomst van de overheid ten bate van het kind meer kwaad aan dan goed. Men kan zich in die gevallen de vraag stellen of de afwezigheid van overheidsinmenging niet beter ware geweest voor de fysieke en psychische integriteit van het kind. Men moet dit durven inzien en zich van inmenging onthouden wanneer de gevolgen ervan schadelijk zijn.

Bepaalde instellingen zijn intrinsiek gewelddadig vanwege hun totalitair karakter. Dit is het geval voor gesloten instellingen voor kinderen. Natuurlijk zijn sommige van die instellingen net opgericht om kinderen op te vangen die enerzijds nood hebben aan een opvoeding in een besloten kader en die anderzijds een gevaar kunnen betekenen voor de samenleving. Over deze materie is lang niet het laatste woord gezegd maar men moet zich ervan bewust zijn dat dergelijke instellingen geweld kunnen genereren.

Dit is nog meer uitgesproken het geval wanneer de opsluiting niet steunt op de genoemde redenen en wordt uitgevoerd op een onmenselijke en vernederende manier zoals in de gesloten centra voor vreemdelingen.

Men kan een kind niet onder dezelfde omstandigheden opsluiten als een volwassene, zonder rekening te houden met de noden eigen aan zijn leeftijd en zijn kwetsbaarheid, in een centrum dat initieel is opgevat voor volwassenen en dus onaangepast aan kinderen. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft het nogmaals herhaald in een snijdend arrest waarin het België uiterst streng veroordeelt. Dit arrest verwijst o.m. expliciet naar het IVRK (door België geratificeerd) dat stelt dat de opsluiting van een kind niet arbitrair mag zijn, overeenkomstig de wet moet zijn en slechts mag worden gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur. Wanneer een kind van zijn vrijheid wordt beroofd, moet het op humane wijze worden behandeld en op een manier die rekening houdt met de noden van zijn leeftijd. Kinderen moet gescheiden worden van de volwassenen en de beslissing tot opsluiting moet in het belang van het kind zijn. Al deze voorwaarden worden

met voeten getreden in het geval van de kinderen in gesloten centra.

We moeten immers vaststellen dat aan deze voorwaarden momenteel niet wordt voldaan. De centra waarin deze kinderen en hun familie worden opgesloten, hebben de veiligheidsinfrastructuur van een gevangenis : ze zijn omheind met prikkeldraad, hebben isoleercellen, de wandelingen op het binnenplein worden beperkt tot twee uur per dag, zelfs voor de kinderen, de kamerdeuren gaan op slot, lichten worden om 22 uur gedoofd, er is weinig ruimte voor vrijetijdsbesteding, soms een klein zaaltje dat moeilijk toegankelijk is, er staat geen enkel boek, het speelgoed bevindt zich buiten het bereik van de kinderen (en is weinig uitnodigend of stimulerend). Kortom, het betreft ruimten die weinig geschikt zijn voor hun ontplooiing en hun ontwikkeling. De kinderen kunnen niet naar school, vertoeven in promiscuïteit met volwassenen, in een klimaat van vrijwel permanente spanning en geweld. Er is evenmin geschoold personeel voor de psychologische en opvoedkundige begeleiding. Bovendien staat er geen maximumduur op de vrijheidsberoving van families. Na elke mislukte verwijderingspoging springt de teller terug op nul. Vaak is de termijn niet "zo kort mogelijk" maar wel dusdanig lang dat kinderen er een trauma aan kunnen overhouden.

Het Hof sprak zich uit over het geval van Tabitha, een niet-begeleid minderjarig meisje, en over de wijze waarop zij werd vastgehouden. Maar het moet gezegd dat de omstandigheden van de hechtenis dezelfde zijn voor alle opgesloten kinderen, begeleid of niet. Het Hof zegt tevens dat het statuut van kind moet primeren op dat van niet-geregulariseerde buitenlander. **Buitenlandse kinderen moeten eerst en vooral worden behandeld als kinderen.**

Tientallen kinderen worden vastgehouden in gesloten centra, al dan niet vergezeld door familie. De omstandigheden waarin ze worden vastgehouden met hun ouders, broers en zussen zijn dezelfde als diegene waarin de kleine Tabitha werd vastgehouden. De jonge leeftijd en het feit dat Tabitha niet vergezeld was, weerhield het Hof als bezwarende omstandigheden toen het de opsluiting omschreef als onmenselijk en vernederend. De conclusies van het Hof zijn van toepassing op alle situaties waarbij

© UNICEF België

minderjarigen worden opgesloten, inclusief minderjarigen vergezeld door familie. Daarenboven kan niemand (ook niet de Belgische overheid) blind zijn voor de ernstige psychologische gevolgen van een hechtenis, zowel op de kinderen als op hun ouders. Ook dat stelt het Hof aan de kaak. Tal van rapporten veroordelen trouwens de hechtenis van kinderen in gesloten centra, precies omwille van de ernstige psychische schade die ze kan veroorzaken. Een rapport van het Centre de guidance de l'ULB (begeleidingscentrum van de ULB) uit 1999 m.b.t. een gezin met minderjarige kinderen opgesloten in het centrum 127bis in Steenokkerzeel, had al aangetoond dat de hechtenis bij de kinderen ernstige sporen had nagelaten en vergeleken kon worden met een onmenselijke en vernederende behandeling en alleszins een vorm van psychologische mishandeling was. Ook bleek dat de leefomstandigheden van de kinderen in een gesloten centrum onaangepast zijn en aanzienlijke schade toebrengen aan de ontwikkeling van het kind. Volgens dat rapport bestaat er een groot risico op ontwikkelingsstilstand bij de kinderen omdat ze wor-

den geconfronteerd met zinledigheid, zowel op het niveau van de derden als op dat van de ouders. Deze zijn zelf wanhopig en dus niet bij machte om de gebeurtenissen “draaglijk” te maken voor hun kinderen en daardoor hun angst te verkleinen. Dit kan op termijn niet zonder psycho-pathologische gevolgen blijven. Het rapport onderstreept dat “dit waarschijnlijk kan worden uitgebreid naar alle kinderen die aan dezelfde leefomstandigheden worden onderworpen”.

Het jongste rapport van de “Délégué aux Droits de l’Enfant” (maart 2006) bestempelt het centrum van Vottem als een veiligheidsinfrastructuur van het type gevangenis en besluit dat deze gesloten instellingen onaangepast zijn aan het welzijn en de gunstige ontplooiing van kinderen; en dat er bijgevolg helemaal geen kinderen zouden mogen verblijven. Hij beveelt aan wetten zo op te stellen dat de NBM’s en gezinnen met kinderen die hier illegaal verblijven niet langer kunnen worden opgeloten in gesloten centra.

Het verslag van de CIRE en het OCIV van mei 2003 gaat in dezelfde zin.

Volgens psychiater Jean-Yves Hayez zijn in de gesloten centra stress, de opstandigheid van wanhopige volwassenen die niets meer te verliezen hebben en de kiemen van geweld onvermijdelijk veel frequenter dan waar ook elders. Het onveiligheidsgevoel van de kinderen is eveneens groter. Ze worden regelmatig blootgesteld aan beangstigende ervaringen die een intens en langdurig post-traumatisch stresssyndroom kunnen opwekken. Maar het is vooral de ervaring van onrecht en van de willekeurige almacht van de Staat die hier een hoogtepunt bereiken. **Het kind moet iets onbegrijpelijks verwerken, namelijk het feit van samen met zijn ouders in de gevangenis te zitten zonder ook maar iets verkeerd te hebben gedaan.** Psychiater Hauey stelt volgende vragen: leidt dit niet onvermijdelijk tot een gevoel van minderwaardigheid en fundamentele wanhoop? Leidt dit niet onafwendbaar tot een belangrijke

verstoring van het zelfbeeld en het zelfrespect en van de waardevoorstelling die het kind heeft van zijn ouders en familie? Leidt dit niet onafwendbaar tot een verdraaide en pessimistische inschatting van geboden en verboden - en meer fundamenteel - van Goed en Kwaad... tot en met het zich schuldig voelen voor de naam die men draagt, zijn voorgeschiedenis en zijn huidskleur?

Ook kinderpsychiater Adriaenssens stelt dat 25% van de opgesloten kinderen ernstige psychiatrische problemen vertoont. Ze worden depressief, hebben nachtmerries en zelfmoordgedachten. Ze vertonen een groeiachterstand en lijden aan geheugenverlies.

Een kind in een gesloten centrum verkeert “in gevaar” en moet daarom kunnen genieten van de bescherming die daarvoor is voorzien. Het is de taak van de diensten voor jeugdzorg en zo nodig van de jeugdrechter - de enige rechter bevoegd voor kinderen -, van wie het de taak is om hun bescherming te garanderen, afdoende hulp te implementeren. Enkel op deze manier kan de Belgische Staat daadwerkelijk de kinderen beschermen. Deze afdoende maatregelen zullen het de overheid mogelijk maken het EHRM na te leven: het treffen van maatregelen die het onmogelijk maken kinderen te onderwerpen aan foltering en onmenselijke of mensonterende behandeling.

Het Hof veroordeelt de inbreuk op de wet op de privacy: bij uitbreiding is dit ook van toepassing op de toestand van minderjarigen die met hun ouders in hechtenis worden genomen. Het Hof onderstreept dat de uitdrukking “private levenssfeer” ruim is, dat “de private levenssfeer zich uitstrekt tot de fysieke en morele integriteit van het individu” en dat “de waarborg geboden door het EHRM (recht op respect van de privacy) voornamelijk bedoeld is om de ontplooiing van de persoonlijkheid te verzekeren van elk individu in de omgang met zijn gelijken, zonder inmenging van buitenaf”. Het is bekend dat wanneer een gezin wordt opgesloten, het systeem binnen het centrum zo werkt dat de ouders beetje bij beetje hun rol als “ou-

der” loslaten. Ze kunnen immers niet langer de ouderlijke taken vervullen zoals ze dat voorheen deden: de maaltijd bereiden, het huiswerk van de school opvolgen, opvoeding verschaffen, de vrije tijd van hun kinderen invullen. Met andere woorden: ze worden ontzet uit hun ouderlijk gezag. De kinderen hebben het vaak erg moeilijk om te begrijpen waarom ze daar zijn en waarom hun ouders plots niets meer doen en hoe alles wordt overgenomen door personen van buiten het gezin. Men mag besluiten dat de ontwikkeling van deze kinderen wordt geschaad door de verzaking van hun ouders en de inmenging van buitenstaanders in het gezinsleven.

Het is ondenkbaar dat men de hechtenis van een buitenlandse minderjarige kan verzoenen met eerbied voor de fundamentele rechten van het kind: het recht op ontplooiing, op onderwijs, op ontspanning, het recht om naar school te gaan, het recht op privacy... Hoe kan je een opgesloten kind toelaten naar school te gaan, zich te ontplooiën of hobby’s te hebben op enige andere wijze dan in vrijheid, in zijn stad, in zijn dorp, in zijn school, omringd door zijn gezin, burens en vrienden? Er is geen verzoening mogelijk tussen opsluiting in een centrum met veiligheidsagenten en opvoeders (met als enige opdracht: voorbereiden op de uitwijzing) en het recht op een eigen harmonieus gezinsleven waarin elk familielid een eigen rol speelt. Het recht op een wereld waarin kinderen kinderen zijn en ouders ouders. Van een intrinsiek onmenselijke instelling maak je geen warme thuis.

De luttele verbeteringen aan de omstandigheden van de opsluiting waarvan de regering vandaag gewaagt, zijn slechts pleisters op een houten been: de opsluiting van families met kinderen blijft een regelrechte aanslag op een aantal fundamentele rechten.

Eenieder die enige beslissingsmacht heeft in deze materie en tegelijk de opsluiting van kinderen in centra blijft gedogen, is medeplechtig aan deze onmenselijke en ontorende behandeling.

Besluit:

We mogen besluiten dat het juridisch systeem zoals het vandaag in België bestaat geen waarborg biedt voor het recht op vrijheid van elk kind.

“Flagrant tekort aan menselijkheid”, “lijden”, “diepe bezorgdheid”, “ernstige psychologische gevolgen”, “extreme angstgevoelens”. In die bewoordingen beschrijft het Hof de ervaringen van Tabitha tijdens haar hechtenis. Ook niet-psychologen kunnen moeiteloos de vergelijking doortrekken naar de ervaring van elk ander kind in gevangenschap.

De Belgische Staat heeft de plicht alle kinderen bescherming te bieden. En een opvang aangepast aan de noden van hun leeftijd. Wij wensen vurig dat de Belgische overheid voortaan ten volle de internationale verdragen eerbiedigt die ze heeft ondertekend. België moet zich inzetten voor de eerbied van de fundamentele rechten van de mens en van het kind, en dit niet alleen 3.000 km buiten de eigen landsgrenzen. Dit soort zwaarwichtige inbreuken op de rechten van de mens zouden vandaag niet meer mogelijk, toegelaten of aanvaard moeten zijn.

En vooral, we moeten ons blijven verontwaardigen over de opsluiting van kinderen: nooit mag de dag aanbreken waarop dergelijke toestanden ons “normaal” lijken...

Geweld tegen kinderen in de Franse Gemeenschap: stand van zaken en uitdagingen

Stephan DURVIAUX, Raadgever van de Délégué général aux droits de l'enfant van de Franse Gemeenschap

Dames en heren,

Sta mij toe vooreerst de heer Claude Lelièvre, Délégué Général aux Droits de l'Enfant van de Franse Gemeenschap, te verontschuldigen. Hij heeft me verzocht hem op deze conferentie te vertegenwoordigen.

Vervolgens wil ik professor Pinheiro verwelkomen en hem feliciteren voor het zeer kwaliteitsvolle werk dat hij heeft gerealiseerd. Zijn rapport en aanbevelingen zullen ons ongetwijfeld stof tot nadenken geven bij onze inspanningen om de kinderen te beschermen tegen het geweld waarvan zij nog steeds al te vaak het slachtoffer zijn.

Deze zitting kreeg als titel: 'De noodzaak op nationaal niveau instanties te creëren die toegankelijk zijn voor kinderen'. Het is meer specifiek de bedoeling een status quaestionis op te maken inzake geweld tegen kinderen en de uitdagingen voor de toekomst.

Het is onmogelijk binnen de mij toegemeten tijd al de juridische en sociale maatregelen op te sommen die de Franse Gemeenschap reeds heeft genomen om het geweld tegen kinderen te bestrijden. Veeleer wil ik u enkele interessante initiatieven voorstellen en het vooral hebben over bepaalde uitdagingen, waarbij ik me laat leiden door diverse aanbevelingen die in de studie van professor Pinheiro worden gedaan.

U weet ongetwijfeld dat er in ons land op verschillende niveaus instanties bestaan waarop kinderen een beroep kunnen doen om hun rechten te laten eerbiedigen.

Zo werd in 1991, 2 jaar na de ratificatie van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind door nagenoeg alle lidstaten van de Verenigde Naties, door de Franse Gemeenschap een Délégué Général aux Droits de l'Enfant aangesteld, die als algemene opdracht had te waken over de rechten en belangen van de kinderen. Meer specifiek zou deze instantie luisteren naar al wie, als fysiek of moreel betrokken persoon, informatie gaf, klachten of verzoeken tot bemiddeling voorlegde in verband met schendingen van de rechten en belangen van kinderen.

Aanvankelijk waren het vooral volwassenen die een beroep deden op deze Délégué Général. Naarmate de instantie

meer bekendheid kreeg, ook bij de kinderen, waren het steeds vaker deze jongeren die zich rechtstreeks richtten tot deze vertrouwenspersoon belast met de verdediging van hun rechten.

Van bij de oprichting van de instelling ging onze aandacht nadrukkelijk uit naar kindermishandeling.

Het aantal gevallen waarin wij tussenkwamen is gestegen tot zowat 2 000 per jaar, maar kwalitatief gezien, wat betreft de aard van de problemen waarvoor men ons raadpleegt, stellen wij een relatieve stabiliteit vast. In de eerste plaats gaat het om situaties waarin de integriteit van een kind wordt aangetast, fysiek, psychologisch, seksueel of anderszins. Zij maken ongeveer 40 % uit van de gevallen waarmee wij te maken krijgen. Ik wens er wel op te wijzen dat deze cijfers met omzichtigheid moeten worden benaderd, aangezien zij enkel de tussenkomsten van onze instelling betreffen op basis van verzoeken die ons worden voorgelegd. Wij beweren dus geenszins dat die cijfers zouden wijzen op enige prevalentie van dit fenomeen in onze samenleving. Een interessante aanwijzing vormen zich echter wel degelijk.

Wij herinneren hier ook aan het werk dat de Office de la Naissance et de l'Enfance (de Franstalige aanhanger van Kind & Gezin) verricht inzake kindermishandeling enerzijds, preventief via de medico-sociale werkers en anderzijds onder de vorm van opsporing en behandeling van mishandelde of door mishandeling bedreigde kinderen door de teams van SOS-Enfants.

Het werk van deze teams kadert in het decreet van 12 mei 2004 betreffende de hulp aan kinderen-slachtoffers van mishandeling, al bestaan de teams zelf reeds sinds 1985. Het bijzondere van SOS Enfants is het multidisciplinaire karakter van zijn benadering van mishandeling: zowel medische, psychologische als juridische aspecten worden in de aanpak geïntegreerd. In 2005 kwamen de 14 binnen de Franse Gemeenschap werkende teams op voor 3.559 kinderen. Zonder u met cijfers te willen overdonderen, wil ik toch verduidelijken dat de helft van de 'alarmkretten' afkomstig waren van beroepsmensen. In 41% van de gevallen nam SOS de zorg voor het kind op zich en 25 % werd naar een andere instantie doorverwezen. Onder de

onder toezicht geplaatste jongeren zijn de meisjes iets talrijker (55%), voor wat leeftijd betreft zien we een gelijke vertegenwoordiging van alle leeftijdscategorieën tussen 0 en 18 jaar. De diagnoses gesteld door de teams worden in 33% van de gevallen bestempeld als 'risicosituatie', 22 % gaan over seksuele mishandeling, 9% over fysieke mishandeling, 8 % over psychologische mishandeling en 7 % over ernstige verwaarlozing. Het effect op de kinderen is in 90% van de gevallen vooral psychologisch, in 10% ervan vooral fysiek. In 77% van de gevallen tenslotte gebeurt de mishandeling door een lid van de dichte of verdere familie.

Iedereen is het erover eens, en het rapport van Professor Pinheiro bevestigt het nadrukkelijk, dat preventie het eerste en belangrijkste actiepunt moet zijn. Sensibilisering voor en bevorderen van geweldloosheid als waarde moet dan ook de grootste aandacht krijgen.

Op dit terrein dient binnen de Franse Gemeenschap zeer zeker de coördinatie-cel "de l'aide aux enfants victimes de maltraitance" (hulp aan kinderen-slachtoffers van mishandeling) vermeld, die actief is in het kader van het Yapaka-programma. Dit programma richt zich zowel tot de actoren van de jeugdzorg als tot het grote publiek en stelt zich tot doel mishandeling te voorkomen door de nadruk te leggen op verbondenheid, praten en luisteren. Yapaka helpt ouders, kinderen, volwassena en beroepsmensen in hun dagelijkse problemen, daar waar klant-en-klare recepten niet bestaan.

Voor de actoren voorziet het programma informatie en vorming. Het wil ook allerlei materiaal ter beschikking stellen van zowel ouders als kinderen.

Sensibilisering van het grote publiek (volwassenen en kinderen) gebeurt langs verschillende kanalen (TVspots, tijdschriften, brochures) die de drempel naar de hulpverleners willen verlagen en een klimaat willen creëren waarbinnen preventie eerder op hulp dan op repressie berust.

Tegenover het Franse 'maltraitance' of mishandeling heeft binnen dit programma de term 'bienveillance' ingang gevonden, waarmee een positieve benadering wordt bedoeld van de verhouding ouders-kinderen.

© UNICEF België

Reeds 15 jaar lang mocht de Délégué Général de bevoorrechte getuige zijn van alle inspanningen die het psychomedico-sociaal corps en Justitie leveren om kinderen die het slachtoffer zijn van geweld of mishandeling te steunen, te helpen, desnoods onder toezicht te plaatsen. Even goed weten wij welke fundamentele rol scholen, jeugdorganisaties en andere eerstelijns-initiatieven spelen, niet alleen in de opvoeding, maar ook waar het gaat over preventie en waarden-overdracht.

Al die vele mensen die ijveren voor de bescherming van op een of andere manier bedreigde kinderen verdienen onze grootste waardering. Op de eerste plaats natuurlijk de ouders. Een grote meerderheid onder hen nemen hun taak en verantwoordelijkheid bijzonder ernstig.

In de voorbije 15 jaar hebben wij echter moeten vaststellen dat sommigen daar niet in slagen en op die manier kinderen in gevaar brengen.

Daarnaast moesten wij ook andere feiten onder ogen zien. Bij de evaluatie van de vele gevallen die ons werden voorgelegd en met name bij de controle op de naleving van

de wetten, bleek het systeem voor de jeugdbescherming niet steeds efficiënt. Soms functioneert het op de verkeerde manier en leidt zo tot institutionele mishandeling. We bedoelen hiermee een mishandeling die het resultaat is van beslissingen of praktijken van beroepsmensen die, paradoxaal genoeg, meestal genomen of toegepast worden in naam van 'het belang van het kind'!

Tekortschietende ouders zijn dus zeker niet de enigen tegen wie onze gerechtvaardigde verontwaardiging zich moet richten.

De bestaande jeugdzorg-organisaties zijn niet volmaakt omdat zij bestaan uit mensen, met hun kwaliteiten en vaardigheden, maar ook met hun zwakheden en ontsporingen. De perfecte organisatie bestaat niet. Gelukkig maar, anders zouden wij robots zijn, zonder persoonlijkheid of hart. Elke organisatie is dus vatbaar voor verbetering, net zoals de beroepsbekwaamheid van ieder individu. Het is dan ook geen schande of oneer dit te bekennen, niet voor de overheid en evenmin voor ieder van ons. Het is wel onze morele plicht ons hiervan bewust te zijn en alles te doen om beter en doeltreffender te werken.

Wie de waarheid in pacht meent te hebben – juristen en therapeuten inclusief – en nooit twijfelt, kan een gevaar betekenen voor diegenen die aan hem worden toevertrouwd.

Daarom moeten wij steeds waakzaam blijven en hebben de organisaties en instellingen belast met bemiddeling en controle een essentiële rol te spelen.

Hier en daar is er na de ratificatie van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind al een zekere mentaliteitsverandering merkbaar, maar er blijven nog zo veel dingen te verbeteren, zo veel wetgevingen aan te passen, zo veel te veranderen aan handelwijzen en mentaliteiten...

Het fundamentele doel zou het hoger belang van het kind moeten zijn. Het zou zo eenvoudig zijn het kind centraal te plaatsen in al onze bekommernissen, het zou als het ware als vanzelfsprekend moeten zijn dat bij het zoeken naar een oplossing voor elk probleem eerst en vooral het kind gedacht wordt. Wanneer wij beroepsmatig een of andere daad stellen, worden wij voortdurend gecon-

fronteerd met waardencollicten. Altijd en overal moet ernaar worden gestreefd het hoger belang van het kind prioriteit te geven. Het allermoeilijkste blijft echter een mentaliteitswijziging teweeg te brengen. Het zou daarom goed zijn dat de politieke, juridische en administratieve overheden ook in die richting werken. Ieder van ons kan op zijn eigen manier en vanop zijn eigen plaats bijdragen aan een positief debat over waarden en gedrag, aan een verandering van de heersende mentaliteit.

Op langere termijn moet onze strijd resulteren in een ware cultuur van kinderrechten. Voortdurend moet de aandacht worden gevestigd op de inspanningen die noodzakelijk zijn en met name in preventie moet worden geïnvesteerd. Om te beginnen mag men niet vergeten dat kinderen afhankelijk zijn van de economische en emotionele gezondheid van diegenen die de voogdij over hen hebben. Vervolgens dient men er zich van bewust te zijn dat niet-commerciële sectoren, zoals de kinderopvang, de jeugdzorg en vooral het onderwijs de hoekstenen vormen van een globaal kindvriendelijk beleid. De droom van een ware kindercultuur moeten wij vasthouden. Wij moeten methodes ontwikkelen om kinderen en volwassenen op te voeden tot verantwoordelijke ouders en burgers. De bescherming van het kind is in de eerste plaats een taak van de ouders, die hierbij kunnen worden geholpen door preventie-initiatieven, vooral in de scholen. Tegenover kidnappers staan zij echter zo goed als machteloos. Kinderen daartegen beschermen is een taak van de overheid, de politie, de rechtbank, het gevangeniswezen en de medische wereld.

Het Recht en de administratie moeten ten dienste staan van het kind. Is dat niet het geval, dan moeten zowel regels als mentaliteiten gewijzigd en aangepast worden. Daarom moeten inspanningen worden geleverd en initiatieven genomen door het onderwijsveld, culturele instanties en de media, maar ook meer specifiek door de sectoren die beroepsmatig betrokken zijn bij de ontwikkeling van het kind: leerkrachten, opvoeders, verpleegkundigen, kinderverzorgsters, artsen, ...

Samengevat moeten wij deze kindercultuur verwerven en integreren. Het gaat er niet alleen om het kind als individu te respecteren, wij moeten het ook laten

participeren, wij moeten ervoor zorgen dat het kind zijn eigen toekomst in handen kan nemen door het te leren zijn verantwoordelijkheid te nemen. Een cultuur van kinderrechten is niet een cultuur waarin het kind koning is. Houden van kinderen betekent hen beschermen, hun rechten verdedigen, hun leren verantwoordelijke, zelfstandige en democratische volwassenen te worden, zich bewust van hun rechten, maar ook van hun plichten.

Om gedragingen en attitudes waarin respect voor de rechten en belangen van het kind centraal staan te integreren in het dagelijkse leven moet men hen van in hun prille jeugd een cultuur van vreedzame conflictbeheersing bijbrengen. Conflicten oplossen, luisteren naar de wensen en verlangens van de andere, zijn eigen wensen bespreken, dit alles moet de kinderen in eerste instantie geleerd worden binnen het gezin, ter intentie van de kinderen die zelf ouders zullen worden. Sensibilisering voor een kindercultuur binnen het gezin moet dus beginnen met de erkenning dat het gezin de belangrijkste sociale basiskern is en met het beseft dat de democratische principes van onze maatschappij moeten toegepast en beleefd worden. Elk lid van het gezin heeft zijn eigen specifieke rol te spelen en zal de individuele en gemeenschappelijke rechten genieten op basis van wederzijds respect. In het dagelijkse leven van het gezin zullen dialoog, onderhandeling en bemiddeling erkend en ontwikkeld worden.

De mentaliteit kan dan al evolueren, er blijft nog zeer veel te doen, met name de strijd tegen de banalisering van bepaalde vormen van geweld tegen kinderen.

Als bewijs wil ik de resultaten aanhalen van een enquête die in april werd gehouden in opdracht van de OMCT (Wereldorganisatie tegen foltering) en het geweld onderzocht waarvan kinderen binnen hun gezin het slachtoffer waren. Drie volwassenen op vier bleken het aanvaardbaar te vinden dat ouders hun kinderen fysiek straffen en de helft van de volwassenen meent dat de wetgeving dat ook toelaat.

Een ander voorbeeld: onlangs stelde een moeder tijdens een uitzending de volgende vraag: « Het overkomt ons als ouders wel eens dat wij onze kinderen een tik geven. Vanaf welk punt kan men spreken over mishandeling? Hoe definiëren de specialisten kindermishandeling? »

Deze voorbeelden tonen aan hoe algemeen aanvaard het in onze Belgische samenleving nog is dat de minst zware vormen van geweld een gerechtvaardigde en wettelijk toegelaten manier is om kinderen discipline bij te brengen.

In ons land wil men ten aanzien van partnergeweld een beleid van nultolerantie voeren. Het is merkwaardig dat niet eenzelfde houding wordt aangenomen ten aanzien van geweld tegen kinderen.

Wij wensen hier geen pleidooi te houden voor een beleid van repressieve of systematische criminalisering van alle vormen van geweld tegen kinderen. Wel willen wij een engagement van iedereen om de nodige maatregelen te nemen die de kinderen kunnen vrijwaren van geweld.

Een symbolische stap werd gezet door de opname in maart 2002 van artikel 22 bis in onze grondwet: « Ieder heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit »

De omzetting van dit grondwetsartikel in een bruikbare wet lijkt nochtans op weerstand te stuiten. Er zijn diverse wetsvoorstellen om in het burgerlijk wetboek de bepaling op te nemen dat « ieder kind moet worden behandeld met respect voor zijn persoon en zijn eigenheid en het mag niet worden onderworpen aan vernederde behandelingen of andere fysiek of psychisch geweld ». Een dergelijke juridische erkenning wordt onthaald op nu eens een storm van protest, dan weer een grote onverschilligheid vanwege onze wetgevers!

Nochtans staat dit wetsvoorstel los van de strafwet en is het dus niet de bedoeling elke ouder die zijn kind een tik geeft naar de gevangenis te sturen. Het is in de eerste plaats bedoeld voor de gezinnen, om hen ertoe aan te sporen te streven naar wat wij een kindercultuur noemen.

Met deze woorden zou ik willen eindigen.

Zoals u kunt vaststellen is er nog een hele lange weg af te leggen vooraleer de kinderen in onze maatschappij gevrijwaard zijn van alle vormen van geweld waarvan zij het slachtoffer kunnen zijn.

Dank u.

Geweld tegen kinderen in de Vlaamse Gemeenschap: stand van zaken en uitdagingen voor de toekomst

Ankie VANDEKERCKHOVE, Kinderrechtencommissaris

32

©UNICEF België

Een maatschappelijk probleem

Geweld op kinderen is een thema dat ons allen sinds jaar en dag bezig houdt. Naast het louter erkennen van de gruwel ervan, neemt ook de kennis toe over het geweld in al zijn verschijningsvormen en de gevolgen ervan op korte en lange termijn. Bruce Perry (kinderpsychiater, www.childtrauma.org) bewees op een congres over kindermishandeling in Leuven bijvoorbeeld dat kinderen ernstige neurologische schade oplopen als gevolg van mishandeling en verwaarlozing. Vermoedens van schade blijken jammer genoeg vaak keiharde bewijzen te zijn.

Er komt ook steeds meer onderzoek naar de 'kost' van kindermishandeling. Niet enkel is kindermishandeling moreel en juridisch verwerpelijk, niet enkel werkt het negatief in op de algehele ontwikkeling van kinderen en jongeren, het is ook nog slecht voor de staatsportemonnee. Zulke cijfers en economische redeneringen blijken soms een stuk doeltreffender om beleidsaandacht los te weken ...

'Nieuw' sinds 1989 is ook de invalshoek van het rechtenperspectief: geweld op kinderen is niet enkel schadelijk en ongewenst, het is een inbreuk op hun fundamentele rechten als mens.

Die toenemende kennis en professionele aandacht heeft zich echter nog niet vertaald in meer acties vanuit het beleid, in meer middelen voor hulpverlening en preventie of in meer sensibilisering. Het blijft nog te vaak gemorrel in de marge. Laat ons hopen dat deze studie, een primeur op wereldvlak, daar mee verandering in kan brengen.

Wat moet er nog gebeuren in een land waar alles op het eerste zicht nogal peis en vree lijkt?

The right NOT to be hit!

Laat ons beginnen met een kleintje, de zogenaamd pedagogische tik, een frequent gebruikte contradictio in terminis. Dit thema is nog vaak goed voor verhitte debatten. Men begint dan onwennig op zijn stoel te schuiven of gaat er ridiculiserend overheen met een ondertoontje dat «een Kinderrechtencommissaris toch wel andere katten te geselen heeft ...». Toch mogen we het probleem niet onderschatten.

- Zeer veel kinderen krijgen ermee te maken. Belevingsonderzoek bij kinderen leert ons dat ze zo'n tik erg pijnlijk en vernederend vinden («it hurts you inside»⁴) én tegelijk leren ze daardoor dat ze later zelf geweld mogen gebruiken.
- Zo'n 74% van de volwassen Belgen vindt het acceptabel dat ouders hun kinderen slaan. Van leerkrachten nemen ze dat gelukkig niet langer aan!
- In veel gevallen escaleert het toch naar zwaardere vormen van geweld. **Sommigen stellen zelfs dat de strijd tegen kindermishandeling nooit kan worden gewonnen als we ook lijfstraffen niet als geweld beschouwen. Dat we dat nog lang niet doen, is op zijn minst eigenaardig.**

Het zou nochtans zo simpel kunnen zijn, want iedereen vindt geweld op kinderen een slechte zaak. En met welk recht, met welke argumenten houden we vol dat we kinderen een minder stevige bescherming gunnen dan aan volwassenen? (of zelfs aan dieren?)

Thomas Hammarberg, mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa stelt hierover: «Children have had to wait until last to be given equal legal protection from deliberate assaults - a protection the rest of us take for granted. It is extraordinary that children, whose developmental state and small size is acknowledged to make them particularly vulnerable to physical and psychological injury, should be singled out for less protection from assaults on their fragile bodies, minds and dignity.»⁵

Ik geef even een overzicht van dwingende juridische normen, aanbevelingen en bedenkingen over lijfstraffen:

- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind: artikel 19 (dat het recht van het kind op bescherming tegen geweld bepaalt), artikel 28.2, artikel 37 e.a.
- Het commentaar van het Comité voor de Rechten van het Kind bij het Belgisch rapport in 2005⁶: »take legislative measures to prohibit corporal punishment of children in the family, in schools and in institutions» (par. 24 a) en «carry out public education campaigns about the negative consequences of corporal punishment and promote positive, non-violent forms of discipline» (par. 24 b). Het Comité heeft intussen reeds meer dan 130 lidstaten aangesproken op deze opmerkingen.
- Raad van Europa, aanbeveling 1666 (2004)⁷ over een Europees verbod op lijfstraffen;
- Veroordeling van België door het toezichthoudend Comité bij het Social Charter (2003-04)⁸, wat leidde tot de aanbeveling van het ministercomité van 8 juni 2005, waarin gesteld wordt dat het gebrek aan een expliciete verbodsbepaling in de Belgische wetgeving een inbreuk is op artikel 17 van het Charter;
- Standpunt over lijfstraffen van mensenrechtencom-

missaris Thomas Hammarberg⁹ in zijn eerste issue paper nadat hij zijn mandaat op 1 april opnam;

- Het recente General Comment nummer 8¹⁰ van het Comité voor de rechten van het Kind over fysieke en vernederende straffen, dat geen ruimte laat voor dubbelzinnigheid. Voor de duidelijkheid stelt het Comité tevens dat het verwerpen van elke verantwoording van geweld en vernedering geenszins inhoudt dat men kinderen niet meer zou mogen disciplineren; enkel dat dit ook op een positieve manier kan!
- De recente resolutie van de VN van 17 november 2006¹¹ waarin alle vormen van geweld veroordeeld worden en de lidstaten aangezet worden om dit in wetgeving om te zetten;
- Het programma van de Raad van Europa 'Building a Europe for and with children'¹² waar de nultolerantie herhaald wordt.

Daarnaast werd intussen ook wetenschappelijk bewijs geleverd (o.a. Durrant) over de positieve resultaten van wettelijke bepalingen en campagnes...

Zo kunnen we nog wel even doorgaan. Hoe komt het dan toch dat het in ons land zo moeilijk is om een stevige wettelijke norm vast te leggen? Nochtans liggen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers initiatieven ter zake bij wijze van spreken 'stemmensklaar'. Het is niet de bedoeling een hekzenjacht op ouders te openen, wel om een duidelijk signaal te geven dat geen enkele vorm van geweld aanvaardbaar is. Evenmin willen we de strafrechtelijke toer opgaan, maar ouders ondersteunen en bijstaan in het geweldloos en respectvol opvoeden. Dit zou tegelijk een steviger basis kunnen geven aan allerhande campagnes en preventieprojecten.

Tot zover over het miskende 'klein' geweld.

4 Zie www.endcorporalpunishment.org

5 Standpunt: Children's rights and corporal punishment/ «the right not to be hit - also a children's right», <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1008209&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679>

6 C.O. CRC/C/15/add.178, [http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.15.Add.178.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.15.Add.178.En?OpenDocument)

7 <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta04/erec1666.htm>

8 Voor informatie over de klacht en de uitspraak, zie http://www.coe.int/t/e/human_rights/esc/4_collective_complaints/list_of_collective_complaints/default.asp#P148_14887

9 Zie voetnoot 2

10 General Comment no. 8 (2006) CRC/C/GC/8, aug 21st 2006: the right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment [http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.GC.8.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.GC.8.En?OpenDocument)

11 UN, General assembly, A/C.3/61/L.16/Rev.1, ook te downloaden op <http://www.crin.org/violence/search/closeup.asp?infoID=11457>

12 http://www.coe.int/T/TransversalProjects/Children/Default_en.asp

33

Geweld in huis

Tevens verontrustend is de hoge prevalentie van alle andere vormen van kindermishandeling - incest, emotionele mishandeling en verwaarlozing,... - binnen het gezin. Kinderen zouden net in hun gezin het meest moeten kunnen vertrouwen op de bescherming van hun integriteit, maar dat vertrouwen wordt daar het vaakst beschaamd.

We moeten vragen durven stellen bij het soms te verregaand respect voor de privacy van het gezinsleven, om ook achter de voordeur alle kinderrechten beschermd te krijgen.

We moeten werk maken van echte opvoedingsondersteunende acties die geweldloos opvoeden promoten, voor alle gezinnen en kinderen, en niet louter voor degenen die al in de gevarenzone zitten.

We moeten kinderen zelf duidelijk maken dat geweld niet normaal is, dat zij daar wel over moeten en mogen praten, en dat het stilhouden van sommige geheimen schadelijk is.

We moeten de hulpverlening in dit kader verder ondersteunen en uitbouwen. Vooral de toegang van de hulp voor kinderen en jongeren zelf moet nog sterk verruimd worden zodat ze er hun weg naartoe kunnen vinden. De meldingen bij de Vertrouwenscentra stijgen nog jaarlijks - het jaarverslag van Kind en Gezin spreekt over 4.921 meldingen en 6.646 betrokken kinderen voor het jaar 2005 -, en dat kan ons niet onverschillig laten.

Institutioneel geweld

Op een heel ander niveau, met name het institutionele, is er het probleem van detentie. In tijden waarin het veiligheidsthema sexy is, lijken velen voorstander te zijn van nog maar eens een jeugdgevangenis. Die staat blijkbaar ook in de steigers. **En toch ... als minderjarigen worden gedetineerd zonder dat er rekening wordt gehouden met de normen van het Kinderrechtenverdrag en andere VN-richtlijnen, komt detentie dicht in de buurt van institutioneel geweld.**

Nog dichter bij dit begrip staat op dit moment de praktijk van detentie van kinderen met hun uitprocedeerde ouders in de gesloten centra. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt hier in toenemende mate mee te maken. De-

tentie van kinderen die geen misdrijf hebben gepleegd, met daarbij een bruusk afbreken van hun recht op onderwijs, op toegang tot voldoende gezondheidszorg en begeleiding, op contact met leeftijdsgenoten en op zinvolle vrijetijdsbesteding is ontoelaatbaar en een welvaartstaat onwaardig. Alternatieven dringen zich dan ook op, liever vandaag dan morgen. Dit kwam trouwens onlangs weer duidelijk aan het licht door de veroordeling van België door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in de zaak-Tabitha¹³.

In een land als België wordt de aanpak van geweld op kinderen daarenboven bemoeilijkt door de ons zo vertrouwde bevoegdheidsverdeling. Alle overheden dragen hier echter een verantwoordelijkheid. De VN-studie illustreert dit ook:

'No violence is justifiable' kan worden geïnterpreteerd als een appel aan de federale overheid (Justitie), terwijl 'All violence is preventable' dan weer duidelijk aangeeft dat er ook voor de gemeenschappen (Welzijn en Onderwijs) werk aan de winkel is.

Het moet duidelijk zijn dat wetgevend werk alleen niet zaligmakend is. Vaak is wetgeving een uitdrukking van iets wat al onder de bevolking leeft. In deze materie moet de wetgeving de publieke opinie - of gevoel - misschien voorafgaan en hervormen, onder andere door nieuwe regelgeving te ondersteunen met sensibilisering en duidelijke campagnes. Vaak voldoet de wet niet. Nemen we het voorbeeld van lijfstraffen: het predicaat 'slagen en verwondingen' staat inderdaad in de strafwet en ons burgerlijk wetboek omschrijft een wederzijdse plicht tot respect tussen ouders en kinderen. Blijkbaar wordt dit echter nog niet steeds beschouwd als norm in de ouder-kindrelatie en worden een zekere marge of inbreuken hierop gedoogd.

Naast duidelijke wettelijke normering moet dus ook geïnvesteerd worden in training en verspreiden van informatie over positief opvoeden. Of zoals de General Comment nummer 8 stelt: «The first purpose for law reform is prevention: to prevent violence against children by changing attitudes and practice, underlining children's right to equal protection and providing an unambiguous foundation for

child protection and for the promotion of positive, non-violent and participatory forms of child-rearing.»

T. Hammarberg¹⁴ beschrijft dergelijk comprehensief beleid als volgt:

«A Europe without corporal punishment does not only require amendment to national laws, banning such practices. Any national strategy for the elimination of corporal punishment has to include a combination of short-term measures including legal reform to prohibit clearly all forms of corporal punishment and longer-term measures to influence social attitude and promote positive alternative methods of relating and communicating. Any strategy should include the following steps:

- *review of existing legislation to ensure effective prohibition of all corporal punishment;*
- *orientation of parents and child professionals about the rationale for abandoning corporal punishment as a form of discipline in the home and in institutions - this could include information on legal reform against corporal punishment in other countries and its positive effects;*
- *information to children about their rights including the right to be treated with respect. This should be part of the school curricula but also be disseminated through the mass media;*
- *clear guidance to teachers and pre-school staff, health personnel, social workers and other key professionals on their role in preventing such violations and how to respond in concrete situations when there are indications that a child may suffer abuse and need help;*
- *research in order to develop a better understanding of the magnitude and nature of the practice and to identify groups of children at particular risk, and*

- *parenting education courses and discussions - involving children - on child-rearing practices and positive, non-violent forms of discipline in homes, schools and institutions.*

All these steps will require awareness-raising among politicians and other decision-makers, and for this the NGOs, professional groups and media are of strategic importance. «

Een hele boterham inderdaad! Laat ons dan ook alles in het werk stellen zodat de retoriek ook effectief praktijk kan worden.

Ik dank u.

Nuttige info

- www.kinderrechten.be
- UN Secretary-General's study on violence against children, A/61/299 www.un.org en www.violencestudy.org
- Mensenrechtencommissaris Raad van Europa, http://www.coe.int/t/commissioner/default_EN.asp
- www.kindermishandeling.org
- www.stopkindermishandeling.nl/raak
- www.crin.org
- Committee on the Rights of the Child, via www.ohchr.org
- Raad van Europa, www.coe.int en www.assembly.coe.int/documents
- www.endcorporalpunishment.org
- <http://www.ombudsnet.org/enoc/> (Netwerk van Europese kinderombudsmannen)

13 <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=belgium%20%7C%203&sessionid=11515134&skin=hudoc-en>
14 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1008209&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679>

Het engagement van de NGO's in het voorbereidende proces en in de opvolging van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen

Nele WILLEMS, Coördinator Kinderrechtencoalitie Vlaanderen

36

©UNICEF België

Goede namiddag iedereen

Ik mag u namens de Kinderrechtencoalitie onze werkzaamheden van voornamelijk het voorbije jaar toelichten. De Kinderrechtencoalitie verenigt momenteel 28 NGO's die zich inzetten voor de implementatie van het Verdrag inzake de rechten van het kind.

In 2005 zijn we ingegaan op een oproep van de VN studie om een bijdrage te leveren aan die studie. Samen met de CODE, onze Franstalige collega's hebben we een bijdrage ingediend op basis van de input van leden-NGO's. Een van onze leden, het Kinderrechtenhuis, heeft de regionale consultatie van de VN studie bijgewoond in Ljubljana. De conclusies van deze consultatie zijn een belangrijke input geweest voor onze werkzaamheden van dit jaar.

Naar aanleiding van de VN-studie heeft de Kinderrechtencoalitie besloten om een jaar lang te werken rond het thema 'geweld tegen kinderen' en op al onze Open Fora een deelaspect van deze problematiek te behandelen. Voorbereidend richtten we een werkgroep op die bestond uit een aantal leden en een extern expert. Deze

werkgroep discussieerde over de definiëring van geweld tegen kinderen in het algemeen en geweld tegen kinderen in de context van de gekozen deelthema's. We behandelden seksueel geweld tegen kinderen, met een klemtoon op kinderprostitutie en kinderpornografie, geweld tegen kinderen in de familiale context en geweld op school en geweld in de vrije tijd.

De input voor deze discussies bestond uit het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, de Facultatieve Protocollen bij het Verdrag, de Concluding Observations¹⁵ voor België en General Comment nr. 8¹⁶ van het Comité voor de Rechten van het Kind, de aanbevelingen van het Comité als besluit van de Days of General Discussion in 2000¹⁷ en 2001¹⁸, documenten uit de VN-studie zelf en de bijdrage van de Kinderrechtencoalitie en de CODE aan de VN-studie¹⁹ en uiteraard de expertise van de leden-NGO's. Deze werkgroep gaf dan ook de aanzet voor het samenstellen van de programma's²⁰ voor de Open Fora.

De Open Fora hebben tot doel om academici, beleidsmakers en NGO's samen te brengen rond bepaalde thema's, informatie-uitwisseling te stimuleren en discussie op gang te brengen. We werken tijdens de Open Fora naar concrete aanbevelingen toe en zijn er dit jaar in geslaagd een vertaling van de VN-studie naar de Vlaamse en Belgische context te maken. Ik zal hierbij een aantal aanbevelingen toelichten.

Uitgangspunten

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind definieert geweld in artikel 19 als 'alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik'. Andere artikelen van toepassing zijn o.a. art. 34 (seksuele uitbuiting) en art. 37 (foltering en vrijheidsberoving).

Geweld tegen kinderen is een groot probleem met vele gezichten. Het heeft verregaande negatieve consequenties, niet alleen voor hen die van dichtbij zijn betrokken, maar ook voor mensen die tot hen in relatie staan en voor de samenleving in zijn geheel. Geweld is een complex pro-

bleem en vereist dus ook een veelzijdig antwoord vanuit verschillende beleidsdomeinen en in de verschillende milieus waarin kinderen zich bewegen.

We gaan er van uit dat alle geweld is gerelateerd met elkaar. Het focussen op slechts één vorm van geweld tegen kinderen zou contraproductief kunnen zijn. Het heeft daarom weinig zin om geweld bv. binnen de schoolmuren te willen bestrijden als er in de bredere (lokale) gemeenschap geen evenredige inspanningen worden geleverd in de strijd tegen geweld.

Geen enkele vorm van geweld tegen kinderen is aanvaardbaar in gelijk welke omstandigheden. Elke vorm van geweld tegen kinderen is een aantasting van hun rechten.

Globale aanbevelingen van de Kinderrechtencoalitie, deze gelden over alle thema's en sectoren die we hebben behandeld.

1 De ervaringen van de kinderen zelf zijn het referentiekader en het startpunt voor het opzetten van acties. Kinderen en jongeren moeten hierbij dus op een zinnige manier worden betrokken.

2 Een Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind moet optreden als coördinerend orgaan tussen de verschillende betrokken ministers en administraties en moet een coherent, pro-actief kinderrechtenbeleid ontwikkelen²¹. Deze Nationale Commissie moet onder meer ook actief zijn op het terrein van alle vormen van geweld tegen kinderen en bijdragen tot meer overleg tussen en coherentie in het beleid van de verschillende overheden. Er is ook nood aan meer systematische dataverzameling²² m.b.t. de problematiek van geweld tegen kinderen in alle domeinen, op basis waarvan de Nationale Commissie een beleid kan ontwikkelen en monitoren.

3 Het debat, de aandacht en het vrijmaken van middelen mag niet beperkt worden tot enkel de extreme vormen van geweld tegen kinderen. Uiteraard is dit zeer belangrijk, maar dit is enkel het topje van de ijsberg.

4 Andere problemen die de exploitatie van kinderen voeden, moeten worden bestreden: extreme armoede, racisme, oorlog, HIV/aids, kinderen zonder ouders, kinderen op de dool,...

15 In het kader van de ratificatie van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind heeft België de verplichting vijfjaarlijks verslag uit te brengen bij het Comité voor de Rechten van het Kind betreffende de implementatie van dit Verdrag. Op 13 juni 2002 nam het Comité de slotbeschouwingen aan bij het tweede rapport van België.

Zie: www.kinderrechtencoalitie.be/uploads/documenten/Slotbeschouwingen%2013.06.2002.pdf

16 General Comment n° 8 (2006): The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment.

17 www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc/doc/days/violence.pdf

18 www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc/doc/days/school.pdf

19 Submission to the United Nations Secretary General's Study on Violence Against Children. Contribution of the Belgian Child Rights NGO Coalitions to the global study on violence against children (1 april 2005).

20

21 www.kinderrechtencoalitie.be/uploads/documenten/Slotbeschouwingen%2013.06.2002.pdf

Par.10. Sinds het onderzoek van het oorspronkelijke rapport, stelt het Comité de oprichting van de Interministeriële Conferentie voor de Rechten van het Kind vast en de overeenkomst voor de oprichting van een nationale commissie voor de rechten van het kind. Evenwel, het Comité blijft bezorgd: over de afwezigheid van een overkoepelende visie over kinderrechten die bovendien niet vertaald werd in een nationaal actieplan, over het feit dat verschillende wetten die heersen over verschillende administratieve jurisdicties kunnen leiden tot discriminatie in het beschikken van zijn rechten in de verdragsluitende staat; over het feit dat de afwezigheid van een centraal mechanisme om de implementatie van het Verdrag in België te coördineren, het moeilijk maakt om te komen tot een omvattend en coherent kinderrechtenbeleid.

Par. 11. Het Comité raadt de verdragsluitende staat aan om:

(a) de formele goedkeuring en volledige implementatie van het hierboven vermelde te bespoedigen

(b) de coördinatie van de implementatie van het Verdrag toe te wijzen aan een permanente organisatie, die zeer zichtbaar is en makkelijk identificeerbaar, met een geschikt mandaat en middelen.

22 www.kinderrechtencoalitie.be/uploads/documenten/Slotbeschouwingen%2013.06.2002.pdf

Par. 14. Het Comité heeft met voldoening kennis genomen van de bijlagen met statistieken die aan de vragenlijst werd toegevoegd en van de maatregelen die worden genomen om de dataverzameling te verbeteren in de diensten die de asielaanvragen behandelen; en het Comité neemt tot haar genoegen kennis van het bericht dat er een werkgroep over statistiek wordt opgericht als kern van een nationaal studieforum over jeugdgedelinquentie. Desalniettemin, refererend naar haar vorige slotbeschouwingen, is het Comité nog steeds bezorgd om de afwezigheid van een nationaal orgaan voor datacollectie en -analyse over de domeinen die het Verdrag beslaat.

Par. 15. Het Comité raadt de verdragsluitende staat aan om een nationaal systeem op te richten zodat geaggregeerde data worden verzameld over alle -18jarige personen m.b.t. alle domeinen die het Verdrag beslaat, inclusief de meest kwetsbare groepen (bv. buitenlanders, kinderen met een handicap, kinderen van economisch minderbedeelde huishoudens, kinderen in conflict met de wet, enz.) en zodat deze gegevens gebruikt worden om vooruitgang te boeken en beleidsmaatregelen te ontwerpen om het Verdrag te implementeren.

37

Thematische aanbevelingen: seksueel geweld, intrafamiliaal geweld, en geweld op school en in de vrije tijd.

Aanbevelingen van de Kinderrechtencoalitie omtrent seksueel geweld tegen kinderen

Seksueel geweld tegen kinderen is een begrip dat vele ladingen dekt: genitale verminking, prostitutie, incest, exhibitionisme, verkrachting, pedofilie, kinderpornografie en aanranding... Onze definitie diende voor dit deelonderwerp duidelijk afgebakend te worden en het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie vormde hierbij de leidraad.²³

Seksueel geweld tegen kinderen is een zeer complex, verdoken en internationaal probleem. Rode draad doorheen de aanbevelingen is de noodzaak een beter beeld en inzicht te krijgen op de problematiek. De problematiek is vaak zo verdoken dat er, ook in het buitenland, weinig cijfergegevens over de seksuele uitbuiting van minderjarigen bestaan.

Aanbevelingen

Er is gebleken dat het probleem duidelijker moet worden gedefinieerd, en dat er meer overleg nodig is tussen verschillende sectoren om conformiteit te creëren in registratie, om afspraken te maken en om het beleid te kunnen baseren op een betere kennis en inzicht in die problematiek.

Aanbevelingen van de Kinderrechtencoalitie betreffende intrafamiliaal geweld tegen kinderen

Intrafamiliaal geweld tegen kinderen moet stoppen en daarom is er ook hier nood aan een breed en gecoördineerd beleid om er werk van te maken. Een beleid dat informatie en sensibilisering, preventie en hulpverlening combineert. Hierbij willen we reeds wijzen op het belang van coördinatie en overleg tussen de verschillende overheden in ons land.

De Kinderrechtencoalitie sprak zich in het verleden al meerdere malen uit tegen de zogenaamde 'pedagogische

tik' en is al langer vragende partij voor een wettelijk verbod, wat uiteraard een consistente basis moet worden om kinderen te beschermen, maar anderzijds ook om de bevolking te informeren en te sensibiliseren over dit verbod en haar redenen. Hiermee samenhangend is er ook nood aan informatie over en ondersteuning bij geweldloos opvoeden. De doelstellingen van een verbod zijn immers ook:

- de houding van de bevolking ten aanzien van fysiek straffen te veranderen
- een duidelijk kader te bieden voor opvoedingsondersteuning en voorlichting aan ouders
- vroegere en minder ingrijpende vormen van beschermingsmaatregelen (dan plaatsing van de kinderen) te faciliteren

We moeten er over waken dat het maatschappelijk probleem van intrafamiliaal geweld niet wordt vernauwd tot een ouderschapsprobleem. Het spreekt voor zich dat we oog moeten hebben voor de context waarbinnen ouderschap gerealiseerd dient te worden. De strijd tegen intrafamiliaal geweld richt zich dan ook niet enkel op de opvoedingsbekwaamheden van ouders, maar moet gezien worden in een geheel van maatregelen die tevens de druk op gezinnen (stress, moeilijke combinatie gezin-arbeid, financiële druk,...) vermindert.

Aanbevelingen van de Kinderrechtencoalitie betreffende geweld op school en in de vrije tijd

Kinderen spenderen buiten hun gezin het meeste tijd onder toezicht van volwassenen op school en in georganiseerde vrijetijdsactiviteiten. Geweld (in deze contexten) is een term die veelvuldig wordt gebruikt maar daarom weeral niet duidelijk omschreven is.

Gedurende het opzoekwerk ter voorbereiding van de Open Fora hebben we moeten vaststellen dat de grote belangstelling van het publiek en de media voor geweld op school en in de vrije tijd, zich voornamelijk richt op het geweld dat kinderen en jongeren veroorzaken. Geweld door en onder de jeugd wordt hoog op de politieke agenda geplaatst en de strijd tegen jeugdcriminaliteit wordt haast prioriteit nummer één bij politie - en justitiedien-

ten. Na de moord in Brussel centraal, het busincident en de racistische moorden in Antwerpen, gingen heel wat stemmen op voor een effectieve bestraffing van jongeren. Ook voorstellen met het oog op een meer repressieve aanpak van spijbelaars en pestkoppen volgden elkaar in ijltempo op 24.

Zonder de ernst van dergelijk geweld te minimaliseren, zien we dat er voornamelijk aan symptoombestrijding wordt gedaan, waarbij er vaak te weinig aandacht gegeven wordt aan de oorzaken of achtergronden van zulk gedrag. Peer mediation, herstelgericht groepsoverleg, time-out projecten en scholen voor jongeren, jongeren voor scholen (JoJo's) hebben meer oog voor het ruimere kader van geweld en betrekken kinderen en/of jongeren bij het uitklaren of rechtzetten van bepaald onaanvaardbaar gedrag.

Daarnaast willen we de aandacht vestigen op het geweld van volwassenen tegen kinderen. Ook hier kan geweld diverse verschijningsvormen aannemen en op diverse wijzen worden geïnterpreteerd.

Aanbevelingen

School

1. Wij vragen voor de onderwijscontext dat er werk wordt gemaakt van een allesomvattend leerlingenstatuut, dat een verregaande en pro-actieve vertaling van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind naar de Vlaamse schoolcontext moet zijn. Het moet niet enkel geconcipieerd worden als antwoord op conflicten tussen leerlingen en school, maar dient als juridisch kader voor de positie van de leerling in het algemeen. De kinderrechtenbeweging moet op zoek naar een gezamenlijke taal met leerkrachten en andere actoren die een leerlingenstatuut eerder als een bedreiging ervaren, zodat duidelijk wordt dat het de bedoeling is dat iedereen hier baat bij heeft.

2. Verder is het belangrijk dat iedereen die met kinderen werkt geweldloze manieren leert hanteren en maatregelen van klasmanagement en discipline leert aannemen die niet gebaseerd zijn op angst, bedreigingen, vernederingen en fysieke machtsuitoefening. Maar dat er positief, constructief en respectvol wordt gereageerd op gedragingen van leerlingen. Een goede relatie tussen leerlingen en leerkrachten, gebaseerd op wederzijds respect, heeft immers impact op de ontwikkeling van antisociaal gedrag.

Vrije tijd

In die context zijn we gestoten op een taboe. Vrije tijdsactiviteiten van kinderen komen nl. tot stand dankzij het engagement van duizenden gemotiveerde vrijwilligers. Daardoor is het ondenkbaar dat deze mensen plegers zouden zijn van geweld tegen kinderen. Hetzelfde taboe bestaat eigenlijk ook in het onderwijs. Hoewel het toch gebeurt.

Voor meer info over bv. geweldpleging en seksueel geweld binnen de (competitie)sport kan in ons boek het artikel van Vanden Auweele lezen.

Follow-up

Met het Kinderrechtenforum wil de Kinderrechtencoalitie de constructieve dialoog met alle betrokkenen verder verdiepen, en de discussies die omtrent geweld tegenover kinderen worden gevoerd stimuleren.

We starten met het actief verspreiden van de aanbevelingen en de goede praktijken die we dit jaar hebben verzameld naar stakeholders toe om hen te sensibiliseren voor de problematiek van geweld tegen kinderen: beleidsmensen als ministers, administratie, parlementairen, studiediensten, maar ook praktijkmensen: NGO's, onderwijs, jeugdwerk, sportwereld, hulpverlening, middenveld.

²³ Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, New York, 25 mei 2000. Zie annex. ²⁴ zie http://www.hln.be/hlns/cache/det/art_252817.html over de inzet van de politie m.b.t. pesten op school.

Professor Pinheiro heeft verwezen naar de Nationale Commissie voor de rechten van het kind. De NGO's zullen daarin vertegenwoordigd zijn. We weten nog niet of we bevoegd zullen zijn om in die Nationale Commissie ook punten te agenderen, maar we zullen in elk geval heel erg aan de mouw trekken van instanties die wel die bevoegdheid hebben, opdat de follow-up geagendeerd wordt voor de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.

Het Kinderrechtenforum zal als bronnenmateriaal worden gebruikt bij het alternatief rapport van de NGO's bij het rapport van België aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind over de implementatie van het Verdrag dat door de Kinderrechtencoalitie wordt samengesteld. Ook in het Alternatief rapport over het Facultatief Protocol inzake Kinderhandel, Kinderprostitutie en Kinderpornoografie dat zal worden samengesteld in 2008, zullen we meewerken.

Naast het rapportagewerk, starten we ook een werkgroep met leden van de KIRECO en jeugdwerkorganisaties waarbij we een concretere vertaling willen maken naar de praktijk van de aanbevelingen in de context van de vrije tijd.

En tot slot zullen we onze rol van waakhond blijven spelen met betrekking tot de Follow-up van «A World Fit For Children (+5)» volgend jaar, met een bijzondere aandacht aan Prioriteit 3: bescherming tegen mishandeling, uitbuiting en geweld.

Ons boek met aanbevelingen en een uitgebreidere tekst waarop mijn presentatie gebaseerd is, is ter beschikking en kan gedownload worden van op de website van de Kinderrechtencoalitie <http://www.kinderrechtencoalitie.be/uploads/documenten/kinderrechtenforumgeweldtegenkinderen.pdf> en verkrijgbaar op eenvoudige vraag aan de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen: Eekhout 4 - 9000 Gent - Tel: 09/225.90.25 - info@kinderrechtencoalitie.be

Ik dank u.

Aanbevelingen Kinderrechtencoalitie

Globale Aanbevelingen

- Ervaringen van kinderen zelf als referentiekader
- *Kinderen en jongeren op zinvolle manier betrekken*
- Coördinatie tussen verschillende overheden, coherent en pro-actief beleid
- *Nationale commissie voor de rechten van het kind*
- Niet enkel aandacht voor extreme vormen van geweld tegen kinderen
- Andere problemen aanpakken die geweld tegen kinderen voeden

Aanbevelingen Seksueel Geweld

- Betere definiëring 'uitbuiting'
- Uniformiteit opsporings- en vervolgingsbeleid
- Middelen vrijmaken voor wetenschappelijk onderzoek en technologische investeringen
- Discussie extraterritorialiteit
- Sensibiliseren kinderen en ouders
- Samenwerking verschillende sectoren
- *Investeren in netwerkvorming*
- Meer aandacht voor bescherming en bijstand aan slachtoffers - knowhow politiediensten
- Adequate behandeling voor en opvolging van seksuele delinquenten
- Armoede onstaansgrond van uitbuiting (MDG 1)

Aanbevelingen Intrafamiliaal Geweld

- Wettelijk verbod op lijfstraffen
- Informatie en sensibilisering over verbod en de redenen
- Opvoedingsondersteuning voor geweldloze opvoeding
- Intrafamiliaal geweld voorkomen
- *Kinderen weerbaarheid leren*
- Sociale vaardigheden, conflicthantering, rolmodellen

- *Kinderen (steeds opnieuw) informeren over hun rechten*
- *Vroegtijdige risicoscreening: voorwaarden*
- Omzichtig met resultaten omgaan
- Kritische reflectie over de ethische aspecten en de gevolgen die eraan worden gegeven
- Ingebed in aanbod opvoedings- en gezinsondersteuning
- Opleiding en follow-up gebruikers instrumenten
- Hulpverlening op maat van het kind
- *Informeren kinderen over hulpverleningsaanbod*
- *Informeren intermediairen*
- Leerkrachten, jeugdwerkers, familieleden,...
- Aandacht voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld
- *Sensibilisering - preventie - hulpverlening*

Aanbevelingen Geweld op School en in Vrije Tijd

- Globaal
- *Positieve beeldvorming over kinderen en jongeren*
- *Brengen van realistisch beeld over geweld*
- *Geïntegreerde aanpak school - vrije tijd*
- Samenwerking tussen sectoren
- School
- *Leerlingenstatuut*
- Vertaling van het Verdrag naar Vlaamse schoolcontext
- Toezicht door Commissie Leerlingenrechten
- *Respectvolle omgang met leerlingen*
- *Aandacht voor ouderbetrokkenheid en uitbouwen participatiemogelijkheden voor ouders*
- Bijzondere aandacht voor kwetsbare gezinnen
- Secundair onderwijs
- *Positief bekrachtigen prosociaal gedrag - constructief sanctioneren antisociaal gedrag*
- *Meer aandacht voor klasmanagement (geweldloos) in lerarenopleiding en navorming leerkrachten*
- *Werken aan betere conditionele factoren - positief schoolklimaat*

- *Nood aan evaluatieonderzoek gebruik en integratie in schoolbeleid van preventie- en interventieplannen inzake ongewenst gedrag*
- *Respect voor deskundigheid, inzet en aanbevelingen van alle leden van het schoolgebeuren*
- Leerkrachten, leerlingen, brugfiguren, zorgcoördinator, groene leerkracht, JoJo, peermediator, CLB,...
- *Curricula, onderwijsmethodes en -processen en andere praktijken conform Verdrag RvK*
- *Expliciete verbodsbepaling gebruik van geweld op leerlingen*
- Vrije tijd
- *Volwaardige participatie van kinderen*
- Bij ontwikkelen van activiteiten
- In het globale beleid van de organisaties
- Bij ontwikkelen van organisatiebeleid tegen alle vormen van geweld
- *Ouders op structurele manier betrekken in beleid van vrijetijdsvoorzieningen*
- *Evaluatie toezicht op attestering en opvolging van geattesteerde jeugdwerkers*
- *Betere en vooral meer scholing jeugdsportbegeleiders*
- *Verhogen kwaliteit van de jeugdsport*
- Creëren pedagogisch en stimulerend klimaat
- Ethiek en fairplay
- Implementatie door de sportclubs van de Panathlon Verklaring over ethiek in de jeugdsport
- *Belang van sporten als recreatieve bezigheid*
- *Ondersteunen lokale overheden om risicofactoren in de lokale omgeving van kinderen te verminderen*
- Veilige routes voor kinderen en jongeren naar openbare plaatsen en speelruimte in ruimtelijke planning
- *Uitsluiten van mogelijkheden tot meewerken aan vrijetijdsactiviteiten voor individuen met slechte bedoelingen*
- *Meer onderzoek naar geweld tegen kinderen in de context van georganiseerde vrijetijdsactiviteiten*

11

Het engagement van de Belgische overheid in het voorbereidende proces en de opvolging van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen

Jan DEBOUTTE, *Gevolmachtigd Minister, wd. Directeur-generaal van de Politiek, FOD Buitenlandse Zaken*

42

De studie is niet alleen een eindpunt maar ze luidt ook een nieuwe fase in

De studie die ons door Professor Pinheiro op deze symbolische dag van het kind wordt voorgesteld, heeft een lange weg afgelegd.

In 2001 verzocht de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Secretaris-Generaal een diepgaande studie te verrichten naar geweld waarvan kinderen het slachtoffer zijn. Van bij zijn aanstelling als onafhankelijk deskundige door de Secretaris-generaal in 2003, bracht Professor Pinheiro een breed opgevat overleg op gang, waaraan op actieve wijze werd deelgenomen door België alsmede door een groot aantal andere Staten (131). Om de vragenlijst in te vullen, werden op nationaal niveau een groot aantal belanghebbende en betrokken partijen geraadpleegd. Datzelfde jaar, in 2004, besloot België (de FOD Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking) de studie mee te helpen verwezenlijken met een financiële bijdrage van 100.000 euro.

De voorliggende studie is in velerlei opzichten een uniek instrument om mee te werken, zich te beraden en om te sensibiliseren. Een belangrijk gegeven is het participatieve proces dat aan de studie ten grondslag ligt en waarover de hele internationale gemeenschap zich 2 weken geleiden in New York zeer tevreden toonde. Nog merkwaardiger is dat de rechtstreekse inbreng van de kinderen zorgde voor een verfrissende invalshoek. Het succes van deze aanpak werd ook door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties benadrukt.

De studie is ook een precedent in de Verenigde Naties. Ze besteedt aandacht aan alle vormen van geweld tegen kinderen, in alle plaatsen waar kinderen zich ontwikkelen en opgroeien (het gezin, de school, de straat, de detentiecentra, de werkplek ...) en in alle landen, van Noord tot Zuid en van Oost tot West.

Sinds de tragische gebeurtenissen van 1996, is België opeens gaan beseffen dat zelfs in ons eigen land ontaarde vormen van geweld kunnen voorkomen, die de integriteit van het kind aantasten. Op nationaal niveau bracht dit besef nooit eerder geziene inspanningen op gang vanwege de instellingen en de politici om dit soort misdaden te voorkomen, onmogelijk te maken en te bestraffen.

Op internationaal niveau, het werkterrein bij uitstek van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking, veroordeelt België ten stelligste elke vorm van geweld tegen kinderen. Er is geen enkel excuus voor geweld en het is zo dat geweld wel degelijk kan worden voorkomen.

Op de recente bijeenkomst van de 3e Commissie van de Verenigde Naties in New York, werd het rapport van Professor Pinheiro door België zeer gunstig onthaald. Samen met de Europese en de Latijns-Amerikaanse partners, steunde België de resolutie over de Rechten van het kind. Deze onderkent de noodzaak ervoor te ijveren dat bekendheid wordt gegeven aan de studie en de daarbijhorende aanbevelingen. Ook roept de resolutie de Staten, de VN-organisaties en de civiele samenleving op werk te maken van de opvolging van de studie.

De bevindingen van de studie van Professor Pinheiro doen een beroep op de internationale gemeenschap. Elke Staat moet maatregelen nemen en, zo nodig, nationale mechanismen instellen om alle vormen van geweld tegen kinderen te voorkomen en te bestrijden.

Een aantal gegevens die in de studie werden aangestipt, zoals de pluridimensionale aard van geweld en de noodzaak programma's aan te nemen ter bestrijding van de factoren die geweld in de hand werken of veroorzaken, worden momenteel reeds omgezet in het Belgische ontwikkelingsamenwerkingsbeleid.

Minister De Decker zal naar verwachting binnen afzienbare tijd een nieuwe strategische benadering goedkeuren. Hiermee wordt beoogd uitvoering te geven aan de verbin-tenissen die het Belgische Parlement in juni 2005 aanging. Deze behelsden in alle samenwerkingsacties een holistische benadering van de problematiek van de rechten van het kind (in de 5 concentratiethema's van de Belgische Samenwerking, met name : basisgezondheid en reproductieve gezondheid, onderwijs en opleiding, landbouw en voedselzekerheid, infrastructuur en conflictpreventie).

Nationale opvolging

België wordt net als de andere landen in de wereld geconfronteerd met de feiten die in dit verslag beschreven zijn. Het zal erop toezien dat de bestrijding van deze verschillende vormen van geweld ter sprake bij komt en

opgenomen wordt in de werking van de verschillende instanties en fora voor samenwerking en coördinatie waaraan de betrokken overheden van het land kunnen deelnemen. Ook de civiele samenleving zal bij dit proces worden betrokken.

In België is de bescherming van kinderen een domein-overschrijdende materie en geen enkele minister heeft ter zake de exclusieve bevoegdheid. Ten gevolge hiervan ontstonden contactpunten waar het beleid wordt uitgestippeld en gecoördineerd dat de verschillende bevoegde actoren voeren. Hier worden de aanbevelingen van de onafhankelijke deskundige met de grootste zorg onderzocht. De nodige opvolgingsmaatregelen worden in de werkinstrumenten opgenomen. Zo is er het nationale actieplan dat op vraag van het Comité voor de rechten van het kind werd opgesteld na de mondelinge voorstelling van het eerste Belgische vijfjarenplan aan het Comité overeenkomstig het bepaalde van het Verdrag van de rechten van het kind. De oproep om een nationaal actieplan uit te werken, werd op de speciale zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in mei 2002 herhaald na de goedkeuring van het einddocument «A World fit for Children». Het nationaal actieplan werd in 2005 door de Ministerraad goedgekeurd en aan de VN-autoriteiten toegestuurd. Dit document kan aan de nieuwste ontwikkelingen worden aangepast en wordt in 2007 geëvalueerd bij de voorstelling van het derde Belgische verslag aan het Comité voor de rechten van het kind.

De wet van 4 september 2002 is dan weer een initiatief van de Senaat en verplicht de Belgische regering om de federale kamers elk jaar in een verslag in te lichten over de toepassing van de bepalingen van het Verdrag van de rechten van het kind. In andere verslagen wordt op geregelde tijdstippen informatie verstrekt over de maatregelen van de Gemeenschappen en de Gewesten van ons land.

Onder leiding van de Minister van Justitie is een redactiecomité van vertegenwoordigers van de federale en gede-centraliseerde overheden begonnen aan de voorbereiding van het derde vijfjarenplan dat België aan het Comité voor de rechten van het kind in de loop van volgend jaar zal voorleggen. Bijzondere aandacht zal gaan naar vormen

©UNICEF België

van geweld tegen kinderen en naar de maatregelen die de verdragsstaat moet nemen (artikelen 19 en 32 tot 39 van het Verdrag).

Deze manier van werken is aangewezen, temeer daar de voorzitter van het Comité van de rechten van het kind heeft bekendgemaakt dat dit internationale controleorgaan de aanbevelingen van de studie van Professor Pinheiro steunt.

Internationale initiatieven

De schandelijke misdaden tegen kinderen die door gewetenloze criminelen waren ontvoerd en opgesloten, beroerden sterk de Belgische publieke opinie. De internationale reacties bleven niet uit en de feiten werden in de media breed uitgesmeerd. Dit zette de Belgische overheid in de loop van de jaren 90 aan tot verschillende initiatieven in internationale fora die de grondslag moesten leggen voor een intensievere samenwerking tussen staten of gemeenschappen op het gebied van de bestrijding van deze onaanvaardbare vormen van geweld, in het bijzonder van het seksueel misbruik van kinderen.

43

De inspanningen en de geboekte vooruitgang ten spijt, zijn kinderen nog steeds het slachtoffer van talrijke vormen van geweld. Zo richten **seksuele uitbuiting en seksueel geweld** ten opzichte van kinderen nog steeds heel wat schade aan in de Europese samenleving.

Er valt nog een lange weg af te leggen, alleen al omdat deze misdaden zich doorgaans buiten de openbaarheid afspelen en de slachtoffers onder bedreiging gedwongen worden de feiten geheim te houden.

Ons land is vastbesloten om - waar mogelijk - zijn inspanningen ter bestrijding van deze plaag op nationaal en internationaal niveau voort te zetten.

Op voorstel van België onderhandelen de lidstaten van de Raad van Europa thans op regionale schaal over een globale overeenkomst die zal zijn toegespitst op preventie en bescherming en op de regels van het internationaal strafrecht inzake de bestrijding van alle vormen van seksuele uitbuiting en misbruik van kinderen.

Dit Europees juridisch instrument is bedoeld als aanvulling op en versterking van het Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind, dat betrekking heeft op deze misbruiken door er een specifiek toezichtmechanisme aan te koppelen.

Bovendien legde België in november 2004 aan de **Raad van de Europese Unie** een kadervoorstel voor in verband met de erkenning en de uitvoering, binnen de Europese ruimte, van de verbodsbepalingen die voortvloeien uit veroordelingen voor seksuele delicten tegen kinderen. De lidstaten van de Europese Unie buigen zich verder over dit voorstel. De aanneming ervan zou alvast bijdragen aan de versterking van de communautaire strafrechtelijke samenwerking.

Het Belgische voorzitterschap van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OESO) was dit

jaar een uitgelezen gelegenheid om van de **strijd tegen mensenhandel**, in het bijzonder de vrouwen- en kinderhandel, een van de kernactiepunten van deze organisatie te maken.

Deze handel is, zeker wanneer het om kinderen gaat, een van de ergste vormen van geweld en is, behalve een internationaal misdrijf, ook een aantasting van de fundamentele rechten van het individu en een ontoelaatbare schending van de menselijke waardigheid. Deze handel is uitgegroeid tot een winstgevende handel voor de georganiseerde misdaad en is voor de Europese autoriteiten een belangrijk punt van zorg.

Jaarlijks maakt deze handel die gericht is op seksuele uitbuiting of andere vormen van uitbuiting duizenden slachtoffers, grotendeels vrouwen en kinderen. De feiten doen zich zowel in eigen land als in het buitenland voor en vertonen een stijgende trend.

Ter gelegenheid van zijn bezoek aan de OESO op 28 september laatsleden, sprak Zijne Majesteit de Koning de vertegenwoordigers van de Lidstaten in de permanente Raad toe. De Vorst benadrukte met name de Belgische steun aan de werkzaamheden terzake van de OESO. Deze hebben plaats op transnationale schaal en zijn gestoeld op fundamentele waarden.

Op een gemeenschappelijke conferentie van de OESO en de Alliantie tegen Mensenhandel die op 16 november jongstleden in Wenen plaats had, hield het Belgische voorzitterschap een pleidooi voor een globale en proactieve strategie in de strijd tegen mensenhandel. De conferentie ging nadrukkelijk in op het misbruik van kinderarbeid en op de meest grove vormen van kinderarbeid.

Het Belgische voorzitterschap wil op de ministeriële OESO-conferentie in december 2006 een aantal beslis-

singen op ministerieel niveau nemen om gestalte te geven aan de strijd van de OESO tegen mensenhandel en aan de strijd die wordt gevoerd voor de bescherming van kinderen tegen seksueel misbruik.

Op internationaal niveau, ten slotte, is het werven en inzetten van kinderen voor **gewapende conflicten** een van de meest gruwelijke vormen van geweld. België verleent zijn medewerking aan de strijd die verschillende internationale instellingen hiertegen leveren en aan het werk dat in het kader van het Internationaal Strafhof (ICC) wordt verricht om de daders te vervolgen en de ernstige inbreuken die een misdrijf tegen de menselijkheid kunnen vormen, te beëindigen.

België levert ook een actieve bijdrage aan de uitvoering van de **richtlijnen** over kinderen in gewapende conflicten, die de Raad van de **Europese Unie** in december 2003 goedkeurde.

Op 1 januari 2007 wordt België voor twee jaar tijdelijk lid van de VN-Veiligheidsraad. In die hoedanigheid wil ons land een belangrijk aandeel vervullen in de nieuwe structuren die de Raad onlangs heeft ingesteld om controle uit te oefenen op en eventueel strafmaatregelen op te leggen aan landen of autoriteiten die kindsoldaten inzetten en daarmee de internationale wetten die deze praktijk verbieden, met voeten treden.

Bovenop de Belgische initiatieven op nationaal en internationaal niveau, is er ook nog de oprichting van de **Nationale Commissie voor de rechten van het kind**, die op stapel staat.

Deze nieuwe instantie is ongetwijfeld belangrijk. Er is nu een permanent mechanisme voorhanden om het beleid inzake de bescherming van kinderen te voorzien van de nodige middelen tot coördinatie, evaluatie, toezicht en follow-up. Hierdoor is de integrale naleving van het VN-

Verdrag op alle Belgische beleidsniveaus gewaarborgd. Verder heeft ons land de voorbije jaren flink wat inspanningen geleverd om gehoor te geven aan de aanbevelingen van het Comité voor de rechten van het kind, en een nationaal mechanisme in te stellen.

De Commissie zou begin volgend jaar operationeel zijn. Haar belangrijkste opdracht is het nationaal rapport voor te bereiden dat elke Staat die partij is bij het Verdrag om de vijf jaar moet voorleggen aan het Comité voor de rechten van het kind.

De Commissie waarvan de leden vertegenwoordigers zijn van de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen en leden van de civiele samenleving, is ook bevoegd om voorstellen te doen inzake maatregelen die nodig zijn om de uitvoering op nationaal niveau, van de verdragsbepalingen te verzekeren.

Omdat op interministerieel of ministerieel niveau nog geen structuur voor de bescherming van het kind bestaat, vertolkt deze Nationale Commissie voor de rechten van het kind de hoop van wie weet hoe belangrijk en noodzakelijk het is tastbare, doeltreffende en coherente beleidslijnen voor de bescherming van het kind te bepalen overeenkomstig de bevoegdheden en de institutionele voorschriften aangaande het functioneren van ons land. De studie van de analyses en aanbevelingen van Professor Pinheiro zal een beter inzicht verschaffen in het fenomeen van geweld tegen kinderen. Dit zal ons dan ook helpen om betere strategieën op het gebied van preventie en bescherming uit te tekenen en aldus het welzijn van kinderen te verbeteren.

Dankwoord en slot

Isabelle MARNEFFE, Directeur Communicatie en Programma's, UNICEF België

46

Bij wijze van slotwoord, haal ik graag de woorden aan van de kinderen die deelgenomen hebben aan de officiële voorstelling van de Studie over geweld tegen kinderen tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties:

« Beeld jullie een wereld in zonder geweld. Hoeveel grote problemen zouden hierdoor niet opgelost zijn? De studie van de VN over het geweld tegen kinderen is geen eindpunt, maar net het tegenovergestelde. Het is het begin van een wereldwijd en complex proces om een halt toe te roepen aan misbruik, uitbuiting, kinderhandel, verwaarlozing, psychologisch geweld en kinderarbeid.

Het moment is aangebroken om op zoek te gaan naar de oorzaken van het geweld tegen kinderen in onze landen. Om nu te handelen. Het moment is aangebroken om toe te geven dat sommige praktijken tegen kinderen verbannen moeten worden. Het is tijd dat jullie je herinneren dat jullie ook een kindertijd hebben gehad. Misschien zijn jullie zelf papa of mama. Sta even stil bij de vraag: «Wat voor leven wil ik voor mijn kinderen?» Als jullie een positieve, open, eerlijke toekomst willen, in een respectvolle maatschappij, dan kunnen jullie en zullen jullie hopelijk ook de dingen voor ons veranderen.

Het moment is aangebroken dat de volwassenen - liever laat dan nooit - zich de vraag stellen wat onze rechten echt inhouden bij onze geboorte: ons recht op overleven, op een waardig bestaan, op gezondheid, ontwikkeling en participatie, maar ook ons recht om beschermd te worden tegen geweld.

We hebben jullie steun nodig om geweld te stoppen. Enkel met jullie hulp kunnen we daar in slagen. We moeten stoppen te geloven dat geweld gelijk staat met macht. Hoe kan men dat geloven, wanneer we weten dat geweld hoop, geluk en veiligheid steeds weer ondermijnt? De tijd verstrijkt en elke minuut telt.»

Het is belangrijk dat we niet vergeten dat deze conferentie maar een etappe is in de belangrijke strijd tegen het geweld tegen kinderen. Een strijd die, in ons land zeker, reeds gestreden wordt, maar die nog veel inzet vraagt.

Ik zou graag alle sprekers en partners van UNICEF België willen bedanken die hebben deelgenomen aan de organisatie van deze conferentie: Mijnheer de Ambassadeur Jan Grauls, Voorzitter van het Directiecomité bij Buitenlandse Zaken, alsook Mijnheer Jan Deboutte, Gevolmachtigd

47

Minister en Algemeen Directeur van de Politiek bij Buitenlandse zaken; Professor Paolo Pinheiro die zich ondanks zijn bijzonder drukke agenda, toch heeft vrijgemaakt; Dr. Etienne Krug, Directeur van de afdeling voor preventie van letsel en geweld van de WHO; Mevrouw Véronique Joosten, die de Vereniging voor de Verenigde Naties vertegenwoordigt; Mijnheer Marc Van Boven, Voorzitter van UNICEF België; Mijnheer Jean Lieby, Child Protection Officer bij UNICEF Niger; Mevrouw Ankie Vandekerckhove, Vlaamse Kinderrechtencommissaris; Mijnheer Stéphan Durviaux, Raadgever van de Délégué général aux droits de l'enfant; Mevrouw Nele Willems, coördinator van de Kinderrechtencoalitie en Mijnheer Benoît Van Keirsbilck die la Coordination des ONG pour les droits de l'enfant vertegenwoordigt.

Een speciaal dankwoord gaat ook uit naar de instanties die UNICEF België hebben ondersteund voor de organisatie van deze conferentie: de FOD Buitenlandse Zaken, het Kinderrechtencommissariaat en de Franse Gemeenschap.

Bedankt ook tot slot aan de tolken, die haast onzichtbaar zijn, maar van wie het werk zo waardevol is.

De wereldwijde studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen heeft aangetoond dat geweld tegen kinderen in heel de wereld aanwezig is, maar ook dat het voorkomen kan worden en dat er middelen bestaan om het uit te roeien. De kinderen, terreinwerkers en experts zijn het erover eens dat geweld geen fataliteit is of iets dat aanvaard moet worden. Talrijke regeringen hebben inspanningen geleverd om het hoofd te bieden aan het probleem en er een antwoord op te formuleren.

De wereldwijde studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen heeft ook aangetoond dat er een enorme kloof bestaat tussen de verplichtingen en het engagement van de Staten enerzijds, en de realiteit van kinderen anderzijds. **Ook al hebben zo goed als alle landen ter wereld zich ertoe geëngageerd om kinderrechten te doen naleven en om kinderen te beschermen tegen geweld, toch kan men, wanneer men naar de kinderen luistert, niet anders dan vast te stellen dat de engagementen verre van nagekomen worden in de realiteit.**

Geweld tegen kinderen stoppen, vergt een sterke politieke wil en een vastberaden engagement vanwege de civiele maatschappij. Op regionaal, nationaal en internationaal niveau moeten sterke mechanismen opgezet worden die gepaard moeten gaan met menselijke en financiële middelen die het mogelijk maken om geweld tegen kinderen te verminderen en er systematisch op te reageren. Geweld tegen kinderen stoppen vereist niet alleen sancties ten opzichte van de plegers, maar ook een mentaliteitswijziging en het wegwerken van economische en sociale factoren die dit geweld in de hand werken.

Geweld tegen kinderen een halt toeroepen is een dringende noodzaak. De kinderen kunnen niet langer wachten. Geen enkel geweld tegen kinderen is aanvaardbaar. Elk geweld kan voorkomen worden. Er zou geen enkel excuus of uitstel nog mogen zijn. Het probleem is zichtbaar, de verplichtingen van de regering duidelijk.

Op regionaal niveau kunnen regionale mechanismen een zekere expertise brengen, het mogelijk maken om goede

praktijken uit te wisselen en de geboekte vooruitgang bekend maken. De Raad van Europa heeft een driejaarlijks programma gelanceerd voor de promotie van kinderrechten en de bescherming van kinderen tegen geweld. Dit programma ondersteunt de Lidstaten in hun inspanningen om een betere bescherming te bieden aan kinderen, geweld te voorkomen en de participatie van kinderen te bevorderen.

Een internationaal gerichte aandacht is cruciaal voor de problemen van kinderen in oorlog, voor kinderhandel of seksuele uitbuiting van kinderen. De Belgische regering kan haar steentje bijdragen om kinderrechten in de wereld blijvend onder de aandacht te houden, door:

- een Speciaal Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal aan te stellen voor de studie van de VN over geweld tegen kinderen;
- de aandacht van de VN Veiligheidsraad voor kinderen die slachtoffer zijn van geweld te behouden;
- de strategienota over kinderrechten in de ontwikkelingssamenwerking toe te passen.

Op nationaal niveau zijn de regeringen als eersten verantwoordelijk voor de bescherming van kinderen. Meerdere aanbevelingen van de wereldwijde studie over geweld tegen kinderen zouden in België opgevolgd kunnen worden:

- 1 Het opzetten van een nationaal actieplan om alle geweld tegen kinderen een halt toe te roepen: dit actieplan moet realistische doeltellingen, duidelijke deadlines en een systematische evaluatie bevatten en moet in een globale toepassingsstrategie door de Nationale Commissie voor de rechten van het kind gecoördineerd worden. De prioriteit van dit actieplan moet liggen op de preventie van en het verbod op alle vormen van geweld tegen kinderen. Deze strategie moet ook mechanismen van gegevensinzameling verbeteren opdat kwetsbare groepen geïdentificeerd kunnen worden, de aard en omvang van gewelddaden beter gekend

worden, geboekte vooruitgang gemeten kan worden en opdat een pertinent beleid gevoerd kan worden.

- 2 Het verbieden van elke vorm van geweld tegen kinderen : via het aannemen van een wet, in het burgerlijk recht, die expliciet vermeldt dat het kind het recht heeft om met respect te worden behandeld en dat het aan geen enkele vorm van fysiek of psychologisch geweld mag onderworpen worden. Dergelijke wet heeft niet als doel om de ouders voor de rechtbank te slepen, maar wel om te proberen familiale levensomstandigheden te scheppen die conform zijn met de menselijke waardigheid en om te komen tot een gedragsverandering zodat elke vorm van geweld tegen kinderen, hoe zwak ook, niet meer aanvaard wordt. Deze vraag is door het Comité voor de Rechten van het Kind herhaald ten aanzien van België (in 2002), door de Economische en Sociale Raad en in de General Comment nummer 8 (2006) van het Comité voor de Rechten van het Kind in verband met het recht van elk kind om beschermd te worden tegen lijfstraffen. Zeventien Europese landen hebben reeds een stap in de richting van een wettelijk verbod gezet, waaronder recent buurland Nederland.
- 3 Het opzetten van grote campagnes tegen het gebruik van geweld tegen kinderen en de promotie van geweldloze waarden: deze campagnes hebben tot doel om gedragingen die geweld tegen kinderen (lijfstraffen inbegrepen) toelaten of banaliseren te veranderen, om kinderrechten beter te doen kennen en begrijpen (ook door kinderen), om te sensibiliseren voor de schadelijke gevolgen van geweld tegen kinderen en geweldloze waarden te promoten. De eerste campagne van deze soort zou kunnen samenvallen met de nieuwe wetgeving. Tot slot is het essentieel dat diegenen die werken voor en met kinderen in hun opleiding een vorming krijgen in kinderrechten.
- 4 Het uitwerken van een bruikbaar en aangepast informatie-instrument voor kinderen: dergelijk instrument moet kinderen de mogelijkheid geven om gewelddaden

te melden bij telefonische hulpdiensten (vb KJT, vertrouwenscentra...). Dit gaat niet enkel over het melden van familiaal geweld maar moet aan alle kinderen de kans bieden om in vertrouwen te kunnen praten over geweldsituaties, ook binnen de context van onderwijs, plaatsing of detentie. Het instrument moet hen de weg wijzen naar diensten waar ze terecht kunnen voor hulp en advies. Dit instrument kan naar de kinderen toe bekend gemaakt worden via een brochure, een poster of een gadget.

- 5 Het verminderen van het aantal plaatsingen van kinderen in instellingen, door alternatieven te ondersteunen binnen familiekringen: België is het tweede Europese land dat de meeste kinderen in instellingen plaatst. Overeenkomstig het Verdrag inzake de rechten van het kind, zou het plaatsen van kinderen enkel als uiterste maatregel gehanteerd moeten worden. Het is noodzakelijk dat een evaluatie plaatsvindt van de toestand van kinderen die in instellingen geplaatst zijn (open centra, gesloten centra, ziekenhuizen, MPI's...). Deze evaluatie moet de psychologische, familiale en sociale gevolgen op korte en lange termijn in beschouwing nemen. Er moet ook een bijzondere aandacht gaan naar de meest kwetsbare groepen kinderen (kinderen waarvan de familie in armoede leven, kinderen in een illegale situatie, kinderen met een handicap, kinderen in conflict met de wet) die het meest vatbaar zijn om geplaatst te worden.
- 6 Het stopzetten van detentie van kinderen in gesloten centra en het behoud van het recht van het kind om met zijn familie te leven: de omstandigheden waarin deze kinderen gedetineerd worden zijn totaal onaanpast aan hun noden, en hebben veel weg van zware psychologische mishandeling en van een onmenselijke en vernederende behandeling.

De regeringen staan er niet alleen voor. Alle sectoren van de civiele maatschappij, alle individuen en de kinderen zelf hebben een rol te spelen in de strijd tegen geweld tegen kinderen.

NUTTIGE LINKS

STUDIE VAN DE VERENIGDE NATIES OVER HET GEWELD TEGEN KINDEREN

Verenigde Naties:

<http://www.un.org/>

Secretariaat van de Studie van de VN over geweld tegen kinderen:

<http://www.violencestudy.org/>

<http://www.unviolencestudy.org/>

UNICEF :

<http://www.unicef.org/>

Office of the United Nations High Commissioner for Human rights :

<http://www.ohchr.org/>

Wereldgezondheidsorganisatie:

<http://www.who.int/>

Child Rights Information Network:

<http://www.crin.org>

CONFERENTIE VAN 6 DECEMBER 2006 OVER HET GEWELD TEGEN KINDEREN IN BELGIË EN IN DE WERELD

UNICEF België

www.unicef.be

info@unicef.be

Kinderrechtencommissariaat

<http://www.kinderrechten.be/>

kinderrechten@vlaamsparlament.be

Délégué général aux droits de l'enfant

<http://www.cfwb.be/dgde/>

dgde@cfwb.be

Kinderrechtencoalitie Vlaanderen

<http://www.kinderrechtencoalitie.be/>

info@kinderrechtencoalitie.be

Coordination des ONG pour les droits de l'enfant

<http://www.lacode.be/>

info@lacode.be

Vereniging voor de Verenigde Naties

<http://www.law.kuleuven.be/iir/vvn/index.htm>

info@vvn.be

Wereldwijd zijn 53.000 kinderen (tussen 0 en 17 jaar) het slachtoffer van moord

- Jongens ondergaan vaker fysiek geweld dan meisjes
- Meisjes zijn vaker het slachtoffer van seksueel geweld en verwaarlozing dan jongens
- Kinderen tussen 0 en 4 jaar lopen het meeste risico om het slachtoffer te worden van geweld
- Wereldwijd ondergaan 73 miljoen jongens (7 %) en 150 miljoen meisjes (14 %), jonger dan 18 jaar, seksueel geweld
- Wereldwijd worden elk jaar 275 miljoen kinderen het slachtoffer van huiselijk geweld
- Wereldwijd worden 5,7 miljoen kinderen gedwongen te werken
- Wereldwijd worden 1,8 miljoen kinderen gedwongen tot prostitutie en pornografie
- Wereldwijd ondergingen 130 miljoen vrouwen en meisjes een verminking van hun geslachtsorganen
- Jaarlijks sterven in rijke landen 3.500 kinderen jonger dan 15 jaar tengevolge van mishandeling
- Het sterftecijfer, tengevolge van mishandeling, van kinderen in België is 4 keer zo hoog als dat in Spanje, Italië, Griekenland en Noorwegen
- Tussen 3% en 10% van de Amerikaanse jongeren dragen een wapen op school
- Kinderen die in gevangenschap leven, zijn vaak het slachtoffer van geweld en hun fundamentele rechten worden vaak geschonden
- Kinderen met een handicap lopen het grootste risico op geweld in instellingen
- In 2005, werden 3.559 kinderen opgevangen door de ploegen van de centra SOS Enfants (ONE): Kinderen die risico lopen (33 %) - Seksuele mishandeling (22%) - Fysieke mishandeling (9%) - Ernstige verwaarlozing (8%) - Andere (28%)
- De 6 Vertrouwenscentra Kindermishandeling noteerden in 2005 in totaal 4.921 meldingen van concrete gevallen van mishandeling of verwaarlozing bij 6.645 minderjarigen
- Mishandelde kinderen komen ongeveer twee keer meer terecht in het bijzonder onderwijs
- Wetenschappelijke studies tonen aan dat kindermishandeling de kans vergroot op crimineel gedrag op latere leeftijd
- Uit studies blijkt dat mishandelde en/of verwaarloosde kinderen een slechtere leesvaardigheid vertonen, een lager IQ hebben, vaker de school verlaten en gemiddeld één jaar minder onderwijs genieten
- Geweld van volwassenen tegen kinderen komt veel meer voor dan geweld gepleegd door jongeren
- Er is te veel aandacht in de media en de politiek voor extreem geweld en te weinig voor dagdagelijks geweld: thuis, op school, in de vrije tijd, in instellingen, in religieuze gemeenschappen, op straat
- Geweld wordt dikwijls ontkend en onvoldoende erkend omdat het cultureel aanvaard is: mediageweld, de 'pedagogische' tik, porno op het internet, ziekelijke verwenning, emotionele verwaarlozing
- Internationaal onderzoek toont aan dat in één gezin op tien kinderen worden mishandeld
- Eén kind op vier in het basisonderwijs en één kind op zeven in het secundair worden op school gepest
- Eén familie op vijf wordt geconfronteerd met geweld

Verantwoordelijke uitgever: Christian Wiener,
UNICEF België
Lenniksebaan 451 bus 4, B-1070 Brussel
Tel. 02/230.59.70, Fax 02/230.34.62
www.unicef.be
E-mail : info@unicef.be

“No violence against children is acceptable.
All violence is preventable.”

Paulo Sergio Pinheiro